

Natur och Miljö

Natur och Miljö rf

Årsberättelse 2023

Förbunds kongress på Åland 2023

Verksamhetsledarens förord

Enligt de nuvarande stadgarna skall förbundsmötet, utöver en komprimerad verksamhetsberättelse i samband med bokslutet, också behandla en årsberättelse över det föregående kalenderåret. 2023 var ett stabilt år trots många förändringar.

Vår sakkunskap inom de olika verksamheterna var eftertraktad och särskilt inom naturskolorna. Extra resurser satsades på att förenkla administrationen. Vår kommunikation och vår synlighet utåt på sociala media växte eller hölls på en god nivå. Synligheten i traditionell media var något lägre än året innan, vilket kan förklaras med att vi i 2023 inte hade en skild kampanjledare men skötte all miljöpolitisk verksamhet Inhouse.

Personalomsättningen var stor även detta år. Förbundet bytte ekonomichef strax innan också ett byte av ekonomihanteringsverktyg genomfördes. Inom naturskolorna behövde vi av olika orsaker anställa flera visstidsanställda samtidigt som en del fastanställda gick över till nya arbetsgivare.

Ekonomiskt var året stabilt. Intäkter och utgifter låg i linje med året innan och investerade medel utvecklades i positiv riktning. Naturskolan Utterns hyresavtal med Åvikhemmet i Sjundeå sades upp på grund av att utrymmena av logistiska skäl inte längre var ändamålsenliga och på grund av inomhusluftproblem. Uttern Huvudstadsregionen hyrde i stället ett rum på kansliet i Helsingfors och för Uttern Västra Nyland ett centralt beläget rum i Karis. Övriga utrymmen hyrdes för naturskolorna i Pargas, Jomala och Vasa.

Jag vill för egen del påminna att det som står nämnt i Natur och Miljös årsberättelse i praktiken är det som genomförts med resurser som ingår i förbundets budget. Allt det värdefulla arbete som görs av våra lokalföreningar tas inte upp i det här dokumentet, utan det står berättat i lokalföreningarnas egna årsberättelser.

Avsikten med årsberättelsen är att presentera en tillräckligt god sammanfattning av förbundets mångsidiga verksamhet.

Camilla Sederholm, verksamhetsledare, Helsingfors, den 24.3.2024

Innehåll

1. Miljöpolitisk verksamhet	1
1.1 Miljöpolitiska remissutlåtanden/ pressmeddelanden och insändare 2023....	2
1.2 Arbetsgrupper	4
2. Kommunikation	7
2.1. Digital kommunikation (ej naturskolornas)	7
2.2 Finlands Natur.....	8
3. Tjänster till lokalföreningar	9
4. Organisationen	11
4.1 Medlemstal	11
4.2 Medlemsavgifter	12
4.3 Förbunds möte	12
4.4 Styrelsen	12
4.5 Personal	14
5. Ekonomi	16
5.1 Beviljade understöd (kopia från STM7/2023)	17
5.2 Donationer och sponsorer	18
6. Medlemsorganisationer	19
7. Personmedlemstal.....	20
8. Miljöpedagogik	23
8.1 Intressebevakning och förvaltning	23
8.2 Naturskolornas verksamhet	24
8.2.1 Naturskolan Uttern	26
8.2.2 Kvarkens naturskola	37
8.2.3 Ålands naturskola	44
8.2.4 Åbolands naturskola	52
8.2.5 Övrigt	60

1. Miljöpolitisk verksamhet

Våra sakkunniga i personalen, styrelsen eller medlemskåren medverkade under året i ett trettiotal arbets-, styr- eller strategiska grupper tillsatta av nationella eller regionala myndigheter. Natur och Miljö gav, i nivå med året innan, totalt 36 utlåtande, pressmeddelanden och insändare, varav 21 officiella miljöpolitiska remissutlåtanden. Merparten gällde miljö- och jord och skogsbruksmyndigheterna samt riksdagens motsvarande utskott. Ett utlåtande gick till EU kommissionen där vi kritiserade EU:s planer på att sänka vargens juridiska skyddsstatus. Våra utlåtanden fokuserade på skogens biologiska mångfald och skogen som kolsänka, utbyggnaden av vindkraft, jakt på fridlysta rovdjur och vattenvård (se lista utlåtanden under 1.1. nedan).

Vi vill understryka att en betydande del av förbundets miljöpolitiska bevakning och påverkan genomfördes som ordinär ideell verksamhet finansierad med allmänna medel. Med projektmedel finansierade vi informationskampanjen alternativ till kalavverkningar om fördelarna med kalhyggesfritt skogsbruk med finansiering från svenska litteratursällskapet och Utrikesministeriets europainformationsstöd. En vindkraftspolicy utarbetades i fjol och planerna för en ny Östersjökampanj utarbetades.

Skogskampanjen resulterade 2023 i

- En kampanjhelhet om naturbaserat skogsbruk på hemsidan inklusive flera artiklar och en video
- Tre för allmänheten öppna diskussionstillfällen, varav två i Helsingfors och en på SuomiAreena i Björneborg.
- Ett särtryck om kalhyggesfritt skogsbruk (A5, 16 sidor), som också publicerades som bilaga till Finlands Natur nr 4/2023. Bilagan distribuerades till relevanta målgrupper inom finlandssvensk skogsrådgivning vid SLC och skogscentralen.

Kampanjen fortsätter 2024.

Miljöpolitiskt var Natur och Miljö medlem i Europeiska miljöbyrån EEB, internationella naturvårdsunionen IUCN. Vi samarbetade brett med ett flertal inhemska organisationer på miljö- eller hållbarhetsområdet, däribland med SLL, Greenpeace Finland, WWF, Luontoliitto, Birdlife Finland och Finlands Svenska 4H.

Våra enskilda medlemmar och anställda hade under året representation i ett trettiotal arbets- och/eller styrgrupper på nationell eller regional nivå inom miljöförvaltningen (se skild förteckning nedan).

1.1 Miljöpolitiska remissutlåtanden/ pressmeddelanden och insändare 2023

- 9.1.2023, Utlåtande över delgeneralplanutkastet och MKB -beskrivningen för Bredåsens vindkraftspark, Närpes
- 9.1.2023, Utlåtande till Jord- och skogsbruksministeriet om planerna på att tillåta dispensjakt på 28 vargar
- 11.1.2023, Utlåtande till statsrådets redogörelse om en klimatplan för markanvändningssektorn
- 12.1.2023, Insändare om SLC försvar av kalavverkningar i Hufvudstadsbladet, Åbo Underrättelser, Vasabladet och Österbottens Tidning.
- 17.1.2023, Gemensamt pressmeddelande från 64 finländska organisationer inför riksdagsvalet om krav på rättvis ekologisk omställning.
- 23.1.2023, Utlåtande Nationell strategi för biologiska mångfald 2035
- 27.1.2023, Pressmeddelande om bevarande av Sjalö forskningsstation
- 27.1.2023, Utlåtande till Miljöministeriet om strategi för biologisk mångfald
- 17.3.2023, Pressmeddelande inför naturmarschen den 18.3.
- 24.3.2023, Gemensamt pressmeddelande från de finländska medlemsorganisationerna i Internationella naturvårdsunionen IUCN om krav på regeringen om åtgärds paket som bromsar naturförlusten
- 15.4.2023, Pressmeddelande från Natur och Miljös förbundskongress i Mariehamn: Orpo får inte fuska bort miljöpolitiken.
- 28.4.2023, Utlåtande till Statsrådets förslag till ny naturvårdsförordning
- 31.5.2023, Utlåtande angående Justitieministeriets betänkande och den planerade revideringen av vattenlagen
- 5.6.2023, Utlåtande över utkastet till Österbottens landskapsplan 2050
- 7.6.2023, Gemensamt utlåtande från 8 nordiska miljöorganisationer, vill profilera Norden som föregångare inom biologisk mångfald
- 8.6.2023, Utlåtande till Österbottens förbund angående utkast till Österbottens landskapsplan 2050
- 12.6.2023, Utlåtande till Jord-och skogsbruksministeriet om förslag till ny förordning och tillhörande förvaltningsplan för sälstammarna i Östersjön

4.8.2023, Utlåtande till Jord- och skogsbruksministeriets förordning om jakt på 375 individer av Östersjövikare i Bottenhavet och Kvarken.

22.8.2023, Gemensamt öppet brev till minister Orpo om behov att uppfylla miljölöften i budgetförhandlingarna

7.9.2023, Insändare i HBL om att vindkraften behöver byggas ut reglerat och ekologiskt kreativt

15.9.2023, Utlåtande till Forststyrelsens naturresursplan för havsområdet

22.9.2023, Utlåtande till EU kommissionen om den finska vargpopulationen

23.9.2023, Utlåtande till södra Österbottens NTM central om miljökonsekvensbedömningen av Prokon Wind Energy Finland, Brändskogens vindkraftspark, Närpes

3.10.2023 Gemensamt utlåtande till statsrådets Europa och ägarstyrningsminister Anders Adlercreutz om behovet att statsbolagen fokuserar på grön omställning och hållbar affärsverksamhet.

12.10.2023, Utlåtande om regeringens budgetproposition för 2024

14.10.2023, Gemensam insändare i HS och HBL om behovet att Finland säger nej till djuphavs gruvdrift.

24.10.2023, Utlåtande om regeringens budgetproposition till riksdagens finansutskotts bostads- och miljödelegation

3.11.2023, Pressmeddelande från demonstration angående jord- och skogsbruksministeriets planer på jakt på 300 lodjur utanför renkötselområdet.

6.11.2023, Gemensamt utlåtande till regeringen Orpo om historisk chans att skydda de sista statsägda gammelskogarna

15.11.2023, Utlåtande till Miljöministeriet om miljömålen för vattenvården och avvikelser från dem

16.11.2023, Gemensamt pressmeddelande angående klimatkonferensen i Dubai om behovet att frångå för klimatet skadliga subventioner.

24.11.2023, Utlåtande till Jord- och skogsbruksministeriet om planerad jakt på varg 2023–2024

1.2.2023, Utlåtande till riksdagens miljöutskott angående Riksdagens behandling av Förenta nationernas BBNJ-avtal (Biodiversity Beyond National Jurisdiction)

13.12.2023, Utlåtande till jord- och skogsbruksministeriet om utkast till statsrådets förordning om frikopplat direktstöd till jordbruket 2024

13.12.2023, Pressmeddelande angående uppgörelsen på Klimatkonferensen COP28 om att minska beroendet av fossila bränslen.

15.12.2023, Utlåtande till Jord- och skogsbruksministeriets förordning om tidsbestämt understöd för avlägsnande av gråsälhanar

1.2 Arbetsgrupper

Natur och Miljö är en etablerad nationell intresseorganisation och får därigenom inbjudan till många arbetsgrupper som bereder relevanta ärenden. Fokus ligger på den nationella nivån, men vi medverkar även i några regionala arbetsgrupper. Uppdragen sköttes av våra förtroendevalda och anställda.

Arbetsgrupp	Medlem(mar)
CAP-arbetsgrupp tillsatt av JSM, för beredning av jordbruksstöd 2023–2027	Ordinarie Henna Björkqvist
Finlands IUCN-kommitté 2022 - 2025	Ordinarie Camilla Sederholm Suppleant Sonja Jaari
Internationell strategiarbetsgrupp för IUCN:s visionsarbete	Joel Lindholm
Kommissionen för hållbar utveckling	Ordinarie Andrea Weckman, suppleant Camilla Sederholm

Kommittén för EU-ärenden, sektionen för miljö (23)	Camilla Sederholm
Kommittén för EU-ärenden, sektionen för havspolitik (15)	Ordinarie Jan-Erik Karlsson
Kommittén för EU-ärenden, sektionen för jordbruk och livsmedel (EU18)	Suppleant Henna Björkqvist
LYKE-nätverket, styrgrupp	Jonas Heikkilä
Metsoprogrammets nationella uppföljningsarbetsgrupp	Camilla Sederholm, ordinarie, Birthe Weijola, suppleant.
Nationell IPBES-arbetsgrupp	Ordinarie Camilla Sederholm Suppleant Sonja Grönholm
Nationell kommitté för nordiska miljöpriset för 2023–2026	Camilla Sederholm
Nationell samarbetsgrupp för hav och vatten	Henna Björkqvist, ordinarie Joel Lindholm, suppleant
Nylands Skogsråd	Camilla Sederholm, ordinarie Lisbeth Forss, suppleant
Oljeskyddsfondens styrelse (tillsatt av statsrådet)	Suppleant Jan-Erik Karlsson
Regionala HELMI- samarbetsgruppen i Syd-Österbotten	Torgny Backman, ordinarie Birthe Weijola, suppleant
Regional samarbetsgrupp för skarv i Österbotten	Ordinarie Camilla Sederholm
Regional samarbetsgrupp för skarv i Österbotten, beredningsutskott	Suppleant Ralf Wistbacka

Siemenpuustiftelsens delegation

Ordinarie Lisbeth Forss
Suppleant Mikael Sjövall

Styrgrupp för digitalisering av statsbidragsansökningar
och redovisning

Ordinarie Camilla
Sederholm

Styrgrupp för Helmi-programmet

Ordinarie Birthe Weijola
Suppleant Sonja Grönholm

Styrgrupp för Naturvårdslagsreformen

Ordinarie Camilla
Sederholm
Suppleant Birthe Weijola

Strategisk styrgrupp för biologisk mångfald

Roosa Mikkola, ordinarie
Torgny Backman, suppleant

Styrgrupp för Naturvårdslagens pilotprojekt om ekologisk
kompensation

Ordinarie Camilla
Sederholm
Suppleant Birthe Weijola

Uppföljningsgruppen för Helmi programmet

Ordinarie Johanna Lindholm
(t.o.m. 6.6.2023)
Suppleant Ann-Louise
Träskelin

VÄLKE-gruppen (nätverk för miljöfostran i Nyland) 2023–
2025

Ordinarie Jonas Heikkilä
Suppleant Camilla
Sederholm

Östersjöpanelen

Ordinarie Jan-Erik Karlsson
suppleant Camilla
Sederholm

Österbottens skogsråd

Torgny Backman, ordinarie
Birthe Weijola, suppleant

2. Kommunikation

Styrelsen uppdaterade en kommunikationsstrategi för Natur och Miljö som riktgivande.

2.1. Digital kommunikation (ej naturskolornas)

Trafiken till Natur och Miljös sajt minskade något enligt statistik från Google Analytics. Statistiken är plockad ur både det gamla Google Analytics programmet och den nya versionen av programmet, som heter GA4. I och med att det nya programmet togs i bruk i april 2023 kan statistiken vara något missvisande.

Vi hade sammanlagt cirka 58 000 unika besökare som gästade sajten 2023 jämfört med cirka 62 600 besökare 2022. Antalet sessioner på sajten minskade från 78 000 (2022) till 76 000 (2023). I fjol hade vi sammanlagt 117 000 sidvisningar på Natur och Miljös sajt.

På Facebook ökade vår räckvidd med 40,8 procent, vilket innebär att vi nådde sammanlagt cirka 72 600 profiler via Facebook i fjol. Det är nästan 20 000 fler än 2022. Antalet följare på vår Facebook-sida är för närvarande 2258 (11.3.2024), vilket är 90 fler än 2022.

På Instagram ökade vår räckvidd med 35,5 procent till cirka 13 200 under det gångna året. Vi har nu 1053 följare på Instagram (11.3.2024) jämfört med 876 i fjol. Av dem är 78% kvinnor och 22% män.

Även på LinkedIn har vi ökat följarantalet. Vi har nu (11.3.2024) 328 följare på LinkedIn, vilket innebär att vi har fått 109 nya följare i fjol. Vi hade 228 sidvisningar från den 11.3.2023-31.12.2023, vilket är mycket lågt med tanke på att antalet nya följare ökat så mycket.

Statistiken för före detta Twitter, nuvarande X, är mycket opålitlig i och med att det som tidigare var Twitter såldes i juli 2023. Twitter fick då namnet X och för att kunna fortsätta använda applikationen med samma funktioner som Twitter måste man betala en månatlig summa. I och med osäkerheten om hur materialet skulle tas emot och vilken räckvidd våra inlägg skulle få på X, valdes vi att inte betala för X Premium. Även möjligheten att följa med statistiken uteblev. Det man kan säga på rak arm är att räckvidden är märkbart lägre än tidigare, vilket med stor sannolikhet beror på att vi inte betalar för X Premium.

Vår Youtube-kanal har nu (11.3.2023) 79 prenumeranter, jämfört med 75 år 2022. 2023 publicerades fyra videor på kanalen, varav en av dem en längre (3:40), två korta urklipp ur den längre videon och en video från Naturmarschen i Helsingfors den 18 mars 2023. Videon från Naturmarschen har 20 visningar.

'Ekosystembaserat skogsbruk i Närpes' publicerades den 22 december 2023 på kanalen och spreds via sociala medier och Natur och Miljös webbsajt. På sociala medier kommenterades videon flitigt och på Youtube fick den 140 visningar.

Synlighet i traditionella massmedier

Vår synlighet i massmedier var fortsatt stark i fjol även om omnämningarna var färre än 2022. År 2023 nämndes Natur och Miljö 54 gånger i massmedier, såsom i dagstidningar, radio, tv, och tidskrifter, jämfört med 75 gånger 2022.

2.2 Finlands Natur

Tidskiften

I fjol prenumererade 1959 personer på Finlands Natur jämfört med 2066 personer år 2022. Den fysiska tidningen trycktes i 2200–2400 exemplar beroende på nummer. Statistiken innehåller även friexemplar. De flesta av våra medlemmar prenumererar också på tidningen.

Digital synlighet

Enligt analys- och statistikverktyget Google Analytics hade Finlands Naturs sajt cirka 4900 besök och 7300 sessioner i fjol, vilket är ungefär lika mycket som 2022. Man måste dock ta i beaktande någon kastning i statistiken då det gäller Finlands Naturs sajt, eftersom vi övergått till den nya versionen av Google Analytics (GA4) 2023. På hemsidan stannade besökarna i genomsnitt 1 min och 24 sekunder.

Under 2023 har inte ett enda inlägg publicerats på Finlands Naturs Instagram-kanal och följarrantalet har varken ökat eller sjunkit märkbart.

Innehåll, annonser och marknadsföring

Under året valdes 4–5 artiklar ur varje nummer för publicering på Finlands Naturs webbplats www.finlandsnatur.fi. Här prioriterades artiklar som länge bevarar sin aktualitet. Inlägg om dessa artiklar delades på Natur och Miljös Facebook-sida i samband med att ett nytt nummer av tidningen utkommit.

Under 2023 genomfördes en räkka nödvändiga digitala förbättringar för sökmotoroptimering i syfte att förbättra webbsajtens svaga synlighet, i samarbete med företaget Krut Collective.

Tidningen marknadsfördes på Helsingfors bokmässan i oktober och med hjälp av en julgåvokampanj på sociala media. Marknadsföringen gav god synlighet och resulterade i några tiotal sålda prenumerationer. Annonsförsäljningen fick ett uppsving i slutet av året då försäljningen av annonser återupptogs på provision med Maria Ekman Kolari. Till nummer 4/2023 såldes annonser för 5400 euro vilket torde vara rekord.

Redaktionsrådet bestående av chefredaktör, redaktör, kommunikatör/verksamhetsledare sammanträffade en gång i veckan.

Samarbetet med externa skribenter utökades och med mål att bredda skribenterna profil beträffande kön, ålder, fokus. Samarbetet fortsatte med den finlandssvenska naturfotoföreningen Biofoto och tidigare skribenter och producenter av naturkryset och barnens hörna. Tidningen fick en ny illustratör för karikatyren i Sebastian Björkman.

Chefredaktören utförde den digitala bildbehandlingen och ombrytningen. Tidningen trycktes vid Granos enhet i Vasa.

3. Tjänster till lokalföreningar

Vi upprätthöll medlemsregistret Sense och kopplat till verktyget Netvisor. I och med byte av ekonomihanteringsverktyg tog förbundskansliet i september i bruk Netvisor premium, heltäckande för också lokalföreningarnas ekonomiadministration

I januari genomförde kansliet (VL + förbundsassistent) en regional träff i Vasa med fyra medlemsföreningar i Österbotten.

Årsbrev (med fakturan) per papperspost och digitala medlemsbrev sändes ut i normal ordning. Eftersom vi inte har tillgång till alla medlemmars e-postadresser nås endast medlemmar med e-postadress av medlemsbrev, som sänds ut via medlemsregistret i sense.

En ny broschyr för medlemsvärvning publicerades i början av året och den distribuerades i buntar till alla lokalföreningar. Tilläggsutskick ordnades/ordnas på beställning. Den gamla broschyren (med motiv av Edelfelt på pärm) ska inte längre användas även om lokalföreningarna kan ha kvar av den.

Lokalföreningarnas kommunikation utåt är ett mått på hela förbundets synlighet. Åtminstone tvåspråkiga lokalföreningars hemsidor kopplas nu av tekniska orsaker till Finlands naturskyddsförbund SLL.

Natur och Miljö erbjuder lokalföreningarna synlighet på förbundet Natur och Miljös hemsidor. Vi länkar till lokalföreningarnas Facebook sidor och uppdaterar information om verksamheten i lokalföreningarna i den mån som denna kommuniceras till förbundet. Det här betyder att de lokalföreningar som är tvåspråkiga kommunicerar uppdateringar i sin verksamhet eller styrelse till två olika förbund.

Det finns fortsatt skäl att utvärdera hurdana tekniska lösningar som är optimala med tanke på lokalföreningarnas administrativa börda och det att trafiken till deras hemsidor dirigeras till SLL och inte till Natur och Miljö.

NoMs samarbete med Helsy intensifierades under året. Helsy är medveten om de ovannämnda omständigheterna och har visat intresse för att avhjälpa situationen. Helsys verksamhetsledare har sett till att också material på svenska distribueras till publika tillfällen som Helsy arrangerat och att nya intresserade aktivt erbjuds möjlighet till att ansluta sig till NOM. Diskussionerna fortsätter.

Lokalföreningar

Förbundet hade 19 lokalföreningar varav 9 är officiellt svenskspråkiga och 10 tvåspråkiga.

Förbundskongress hölls i Mariehamn den 14.4.2023. Mötet ordnades som hybridmöte med möjlighet till deltagande också via Teams.

Lokalföreningarnas aktivitet gentemot förbundet var varierande. Vindkraften och landskapsplanerna bekymrade särskilt Sydösterbottens Natur och Miljö.

Den 6.11 ordnades en regional träff på kansliet i Helsingfors för medlemmar och lokalföreningarna i Nyland. I träffen deltog representanter för lokalföreningarna i Esbo, Grankulla, Kyrkslätts Natur och Miljö, Raseborg och Helsingfors samt Finlands Svenska Skolungdomsförbund. Från förbundet deltog förbundsordförande, VL, redaktör, kansliansvariga, ekonomiansvariga. Träffen utmynnade i ett förslag om att effektivisera samarbetet kring informationsutbyte om utlåtagen etc. mellan lokalföreningarna och förbundet med hjälp av ett gemensamt digitalt verktyg, ex. Sharepoint.

Den 17.8. under konstens natt ordnades ett öppet tillfälle där totalt ett tiotal både medlemmar och utomstående deltog. Förbundets ordförande, VL, verksamhetsgranskare, kansliansvariga, ekonomiansvariga och kommunikatör deltog. Ordförandes mocktail med Östersjötema var populära.

Volontärverksamhet

Några nya volontärer anmälde intresse under året. En del av volontärerna ställde upp under demonstrationen den stora skogsmarschen i Helsingfors under våren.

Volontärer hjälpte till under två olika demonstrationer; under den stora skogsmarschen i mars i Helsingfors och en förmiddag under höstens regeringsförhandling.

Förbundsassistentens tjänst har tills vidare inte besatts på nytt efter den 6.6. Uppgifterna har sedan dess delvis fördelats på andra kanslianställda och med hjälp av utökade personresurser inom kommunikationen. Vi bedömer behovet på nytt i 2024.

4. Organisationen

Alla sju styrelsemöten hölls på distans, vardagskvällar, förutom ett möte som ordnades som hybrid från Annegatans kansli. Kontakten mellan förbundet och styrelsen fungerade smidigt och löpande också via kommunikationsverktyget Slack.

Arbetsprocessen med den övergripande stadgeändringen återupptogs med nya krafter med målet att föra förslag till stadgeändring till årsmötet 2024. Styrelsen utsåg förbundsordförande, viceordförande och VL till arbetsgrupp för stadgeändring.

En viktig förändring som påbörjades efter bokslutet i mars 2023 var byte av ekonomihanteringsverktyg från Heeros till Netvisor. Den slutliga överföringen till nya systemet skedde i september. Härefter sköts all fakturering, reseräkningar, bokföring, arbetstidsregistrering i Netvisor, vilket betyder att mycket tidigare handarbete med överföring av uppgifter mellan olika skraddarsydda dokument har fått ett slut. Hösten 2023 var ännu en inkörsperiod för de anställda.

Natur och Miljö har traditionellt informerat om aktuellt för pågående år och från året som gått i form av ett medlemsbrev som skickas i samband med faktureringen av medlemsavgiften. År 2020 efterfrågade vi medlemmars e-postadresser för att i fortsättningen kunna skicka ut brevet endast digitalt med en digital faktura. Läget i slutet av 2021 var att endast omkring 900 medlemmar, eller under hälften, har uppgett e-postadress.

Förutom medlemsbrevet som varje medlem får en gång om året skickade förbundet också digitala nyhetsbrev till sådana medlemmar och lokalföreningar som uppgett sin e-postadress. Nyhetsbrev skickades via Sense, ungefär kvartalsvis.

4.1 Medlemstal

Förbundet hade vid årsskiftet 19 medlemsföreningar varav nio är officiellt svenskspråkiga och tio tvåspråkiga. Vid årets slut hade förbundet 1930 direkt- eller via en medlemsförening anslutna medlemmar, lika som i fjol, varav 1867 hade betalat medlemsavgiften 2023. Därtill hade förbundet oförändrat 12 medlemsorganisationer och 9 medlemskommuner. Utöver dessa har en del av medlemsföreningarna direktanslutna lokala medlemmar som inte räknas till förbundets medlemmar, dessas totala antal uppskattar vi att vara minst 900.

4.2 Medlemsavgifter

Medlemsavgifterna år 2023 var:

För enskilda personer:

Medlemsavgift för enskild medlem: 28 euro

Medlemsavgift för familj med flera medlemmar: 38 euro

Medlemsavgift för ungdomar under 25 år: 16 euro

Lokalföreningarnas (egentliga medlemmars) medlemsavgifter till förbundet var 80 procent av medlemsintäkterna av de enskilda personerna som den egentliga medlemmen representerade inom förbundet.

För kommunmedlemmar:

Antal invånare	Medlemsavgift
1-4999	200 euro
5000-9999	400 euro
10000-14999	600 euro
15000-	800 euro

Medlemsavgiften för understödande medlemmar är 150 euro sedan beslut på styrelsemöte 7/2018.

4.3 Förbundsmöte

Förbundskongress hölls den 15.4.2023 som hybridmöte på Hotel Park Alandia, Mariehamn. Det sammanlagda röstetalet var 187.

4.4 Styrelsen

Fram till förbundsmötet verkade följande personer i styrelsen:

Henna Björkqvist, styrelsemedlem och förbundsordförande

Birthe Weijola, vice ordförande	Ralf Wistbacka, suppleant
Ina Smolander, styrelsemedlem	Jon Lindström, suppleant
Albert Weckman, styrelsemedlem	Lisbeth Forss, suppleant
Jan-Erik Karlsson, styrelsemedlem	Anna Granberg, suppleant
Sonja Grönholm, styrelsemedlem	Patrik Byholm, suppleant
Joel Lindholm, styrelsemedlem	Jonna Kevin, suppelant

Efter förbundsmötet verkade följande personer i styrelsen:

Joel Lindholm, styrelsemedlem och förbundsordförande från 15.4.2023

Lisbeth Forss, vice ordförande	Albert Weckman, suppleant -2026
Roosa Mikkola, styrelsemedlem	Ina Smolander, suppleant -2026
Birthe Weijola, styrelsemedlem	Ralf Wistbacka, suppleant -2025
Sonja Grönholm, styrelsemedlem	Torgny Backman, suppleant -2025
Siiri Moberg, styrelsemedlem	Jonna Kevin, suppleant -2024
Jan-Erik Karlsson, styrelsemedlem	Valter Weijola, suppleant -2024

Styrelsen sammanträdde 7 gånger.

Som revisor fungerade Anders Lundin (CGR) från KPMG Oy Ab, Andrea Weckman skötte verksamhetsgranskningen.

Sammanlagt utförde personalen drygt 14 årsverken (14,3) under ledning av verksamhetsledare Camilla Sederholm. Stödtjänsterna på centralkansliet i Helsingfors sköttes av fast anställda. IT-stödet sköttes både som köpt tjänst och internt av den kansliansvariga.

Arbetsutskottet sammankom en gång under 2023 och behandlade frågor om kollektivavtal och den lokala lönepotten. Ett personalmöte hölls där Gunilla Nyman valdes till nytt personalombud. Företagshälsovårdstjänster köptes av Mehiläinen på fastlandet och av Cityläkarna på Åland.

Arbetet med stadgeändringen återupptogs med sikte på en genomgående uppdatering till årsmötet 2024.

Utskott

Under året existerade en arbetsgrupp för framtagande av styrelsens vision från och med 2027 och framåt. Arbetsgruppen leddes av förbundsordförande och i gruppen deltog också Malin Lindholm som extern sakkunnig, Henna Björkqvist, Ina Smolander och VL.

I arbetsgrupp för framtagande av vindkraftspolicy deltog Lisbeth Forss, Roosa Mikkola och Torgny Backman. Ordförande jävade sig från vindkraftspolicyn under hela året.

Under året existerade en ad hoc utskott om stadgeändring bestående av ordförande, viceordförande och VL.

Från styrelsen medverkade i arbetsutskottet Joel Lindholm och Lisbeth Forss.

4.5 Personal

Anställda

Sammanlagt utförde personalen 14,3 årsverken.

Anställda under året:

Åsa Andersson, naturskollärare, tjänstledig t.o.m. 28.5.2023 då sade upp sig.

Ida Berg, naturskollärare, t.o.m. 31.7.2023, varefter tjänstledig resten av året.

Gunilla Nyman, kansliansvarig

Pia Bäckman, naturskollärare

Mikaela Granqvist, visstidsanställd naturskollärare på deltid/timanställd,

Naturskolan Uttern Hreg + utredning om Östra Nyland.

Monica Haranko, ny ekonomiansvarig fr.o.m. 13.3.2023

Jonas Heikkilä, ledande miljöpedagog

Annika Holmström, visstidsanställd naturskollärare, nedsatt arbetstid om ca 80 %

Miisa Holmström, ekonomichef, t.o.m. 28.2.2023 varefter egen uppsägning

Maija Kaunismaa, deltidsanställd (60 %) naturskollärare i Åboland (1.1.-30.6.2023 och 15.8.2023 -)

Annika Ljungberg, timanställd naturskollärare i huvudstadsregionen 20.9-30.11

Johanna Lindholm, förbundsassistent på halvtid, t.o.m. 6.6.2023 varefter egen uppsägning.

Patricia Ljungqvist, naturskollärare, föräldraledig fr.o.m. september 2023.

Emilia Nordling, naturskollärare i Åboland, nedsatt arbetstid om 80%.

Camilla Sederholm, verksamhetsledare

Alexandra Berglund, högskolepraktikant 80 % (15.5-31.8.2023, juli undantaget)

Mikael Sjövall, kommunikatör - vikarie t.o.m. 30.6.2023, fastanställdes som redaktör på deltid (60 %) fr.o.m. 1.9.2023

Irene Sjö-Särs, vikarierande naturskollärare i Kvarken fr.o.m. 1.8.2023

Linda Sointu, naturskollärare, Uttern Västra Nyland, ca 80 %

Tuuli Solhagen, kommunikatör, fr.o.m. 1.6.2023, 80 %, fr.o.m. 1.9. 60 %.

Saana Staaf, deltidsanställd naturskollärare, 1.-30.11

Tessa Turtonen, projektanställd 1.1.2023–31.7.2023, vikarierande naturskollärare fr.o.m. 1.8.2023, nedsatt arbetstid om 80 %.

Linda Valve, naturskollärare, nedsatt arbetstid om 80 %.

Magnus Östman, chefredaktör

Ida Berg fungerade som personalombud t.o.m. 31.7.2023

Dialog arbetsgivare/ arbetstagaren

Styrelsen tillsatte 2019 ett arbetsutskott för att skapa ett forum för dialog mellan representanter för arbetsgivare och arbetstagare. Arbetsutskottet sammanträdde en gång under 2023 och behandlade då frågor om nytt kollektivavtal och lokala lönepotten.

Arbetsutskottets sammansättning efter förbundskongressen:

Joel Lindholm (ordf)
Lisbeth Forss
Camilla Sederholm
Johanna Lindholm (fram till 6.6.)

Gunilla Nyman (personalombud/arbetskyddsfullmäktig) fr.o.m. 24.8.2023

Linda Sointu, personalombudets första suppleant (fr.o.m. 24.8.2023)

Pia Bäckman, andra suppleant (fr.o.m. 24.8.2023)

Ledning

Camilla Sederholm ledde det operativa arbetet. Hon fungerade också som personalchef. Under året fungerade en ledningsgrupp bestående av Camilla Sederholm, ekonomichef Miisa Holmström (t.o.m. 28.2.2023) /Monica Haranko fr.o.m. 13.3.2023 och ledande miljöpedagog Jonas Heikkilä.

Jonas deltog under året i en ledarskapsutbildning om positivt ledarskap inom utbildning (och som fortsatte in i 2024).

Under året hann Camilla hålla utvecklingssamtal med en del av personalen och därtill extra fristående samtal med en del av naturskolornas anställda.

Jonas hann hålla en del av utvecklingssamtalen med naturskollärarna.

Tjänster för arbetsplatshälsovården köptes av Mehiläinen (Finland) och Cityläkarna på Åland.

Planeringsdagar och arbetsgemenskapen

Planeringsdagar med personalen hölls i januari och augusti.

Under planeringsdagarna i augusti hölls ett personalmöte med hela personalen exklusive ledningsgruppen.

Kansli och utrustning

Natur och Miljö hyrde kontorsutrymmen av Arbetets Vänner huvudföreningen i Helsingfors. Sammanlagt finns 7–8 egentliga arbetspunkter på kontoret. Datorer och telefoner uppgraderades och anskaffades enligt en långsiktplan och med hänsyn till de ekonomiska resurserna. Max Virta fungerade som datastödperson i samarbete med kansliansvariga.

Arkivet

Förbundets handlingar uppbevarades fortsättningsvis på Svenska centralarkivet. Arkivet skulle behöva uppdateras.

5. Ekonomi

2023 planerade vi för nya satsningar för medelsanskaffning både internt och i samarbete med Förbundsarenan. I december fick vi i kraft lilla insamlingslovet för medelsanskaffning för förbundets allmännyttiga verksamheter, medan vi ännu inväntade beslut om det stora insamlingslovet.

I december tog förbundet i bruk MobilePay kortnummer 52851 för att enklare kunna ta emot donationer framöver. Numret gäller på fastlandet men ej på Åland.

5.1 Beviljade understöd (kopia från STM7/2023)

NATUR OCH MILJÖ rf 2023	ANSÖKNINGAR/BEVILJADE UNDERSTÖD			
	ansökt	beslut	differens	ansökan nr/datum
	180	160		
Miljöministeriet allmänt statsbidrag	000	000	-20 000	29.11.22 för verksamheten
Svenska Kulturfonden	95 000	50 000	-45 000	188602 för verksamheten
Föreningen Konstsamfundet *)	50 000	30 000	-20 000	16350 3årigt verksamhetsbidrag
Kyrkslätt kommun	8 000	4 700	-3 300	17.8.23 verksamhetsbidrag Uttern
	238	200		
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne Undervisnings och kulturminist.minoritetsunderstöd	000	000	-38 000	9/22 ingår 10' för Östra Nyland stöd för public. av miljönyheter på webbplatsen FN
Undervisnings och kulturministeriet	24 000	20 000	-4 000	26.10.23 för att underhålla och utveckla webbplatsen FN
Svenska Litteratursällskapet	34 000	4 500	-29 500	5/2022 miljövärd, Solsvar web
Centret för konstfrämjande	20 000	avslag		7173 Finlands Natur
Föreningen Konstsamfundet *)	17 000	avslag		1.11.22 Finlands Natur
William Thuringss stiftelse	38 000	24 000	-14 000	15474 Finlands Natur 3 årigt/8' år
Stiftelsen Arbetets Vänner	6 000	3 000	-3 000	31.3.23 FN och e-tidningen
Ålands landskapsregering	5 000	avslag		20220180 Finlands Natur
Aktiastiftelsen i Åbo och Pargas	68 000	68 000	0	10/22 Ålands naturskolas ordinarie verksamhet
Stiftelsen Martha och Albin Löfgren	4 000	avslag		26.9.22 Åbolands naturskola
Regionförvaltningsverket	10 000	avslag		184646 Åbolands naturskola
Sparbanksstiftelsen i Korpo	2 160	700	-1 460	15.12.22 sommarläger i Korpo
Lisi Wahl stiftelse för studieunderstöd	1 390	1 390	0	17.3.23 sommarläger juni -23
William Thuringss stiftelse	6 500	3 000	-3 500	15.4./16.6. skärgårdshavets biosfär
Sophie von Julins stiftelse	6 500	2 000	-4 500	31.3.23 barn- och ungdomsverks
Hfrs stads miljönämnd/4864668	12 000	5 000	-7 000	31.10.22 Uttern, Västra Nyland
Sparbanksstiftelsen i Ingå	20 000	15 000	-5 000	b16.3.23 Uttern, Hfrs
Stiftelsen E och R Gesellius fond	6 000	5 000	-1 000	30.9.22 Uttern, Västra Nyland
Stiftelsen Tre Smeder	7 000	5 000	-2 000	31.3.23 Utterns verksamhet
Raseborgs stad	15 000	10 000	-5 000	8071/03 Utterns verksamhet
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne	5 000	2 500	-2 500	03/23 naturskolan Uttern
Sibbo Sparbanksstiftelsen	10 000	10 000	0	9/22 naturskolverks ÖNyland
Trygve och Hjördis Nymans stiftelse	8 000	avslag		26.4.23 naturskolverks ÖNyland
Aktiastiftelsen i Vasa/Bäckström	6 000	avslag		396/sept 22 naturskolverksamhet
Svensk-Österbottniska samfundet rf	5 000	1 500	-3 500	24.2.23/16.5. naturskolans verksamhet
NMT-centralen i Mellersta Finland	30 000	12 000	-18 000	8299 Kvarkens naturskola
Aktiastiftelsen i Korsholm	80 000	avslag		30.11.22 Kvarkens naturskola
Serlachius stiftelse	2 000	2 000		15.5.23 Kvarkens naturskola
Svenska Österbottens kulturfond	40 000	10 000	-30 000	27.2/09 Kvarkens naturskola
Sjundeå kommun	10 000	avslag		184761 Kvarkens naturskola
	5 000	955	-4 045	28.2.23 naturskoldagar

Utbildningsstyrelsen	65 000	9 200	-55 800		
Svenska folkskolans vänner	81 500	20 000	-61 500	27.3.23	vattenkikaren-projektet Östersjön 08/23-07/25
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne	9 300	avslag		4900	projekt utv. av klimatundersökningskonceptet miljövard, infopaket "alternativ till kalaverkning"
Svenska Litteratursällskapet/Höijers	15 000	15 000	0	7274	regional miljöexpert
Svensk-Österbottniska samfundet	25 000	avslag		8495	regional miljöexpert
Svenska Österbottens kulturfond	5 500	avslag		186286	regional miljöexpert
Utrikesministeriet Europa information	15 000	15 000	0	12.2.22	EU information om biodiversitet
Utrikesministeriet Europa information	15 000	avslag		12.2.22	Varg
Pargas Telefon Ab Partel sponsorering	2 000	avslag		25.2.23	logo, naturdag, utflykter

ansökts totalt 1 307 850 -381 605 treårigt stöd från Konstsamfundet

Beviljade 709 445 *) totalt 24.000 (8'/2024, 8'/2025)

Differens mellan ansökt och beviljat 381 605

Avslag 216 800 *)totalt 158.120 (53'/2024, 55'/2025)

5.2 Donationer och sponsorer

Donationer totalt 534,36 bestående av mobilepay i december och månadsdonationer av privatpersoner.

6. Medlemsorganisationer

Understödjande medlemsorganisationer 2023

Finlands svenska lärarförbund
Finlands svenska Marthaförbund
Finlands svenska scouter
Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Håll skärgården ren
Nordenskiöld-samfundet i Finland
Nylands Miljövårdsdistrikt
Pellinge hembygdsförening
Svensk Ungdom
Svenska folkskolans vänner
Svenska naturvetarklubben
Åbo Nation
Totalt 12 st

Medlemskommuner

Grankulla stad
Ingå kommun
Jakobstad stad
Kimitoöns kommun
Kronoby kommun
Larsmo kommun
Lovisa stad
Raseborgs stad
Sjundeå kommun
Totalt 9 st

NaturochMiljö

7. Personmedlemstal

	2017	2018	2019 Natur och Miljö	2020	2021	2022	2023 **	2023 ***
Esbo miljöförening	40	37	48	35	32	32	30	1
Grankulla miljöförening	55	51	52	48	47	43	42	3
Hangö miljöförening	29	26	24	25	24	28	28	1
Helsingfors naturskyddsförening	135	131	105	105	101	97	99	1
Ingå-Sjundeå miljöförening	69	66	62	61	58	60	54	1
Jakobstadsnejdens Natur	84	81	79	78	85	82	90	2
Kimitoöns Natur	48	49	48	46	45	44	46	0
Kyrkslätt miljöförening	10	10	10	10	12	15	14	0
Kyrkslätt Natur och Miljö	56	52	53	51	46	37	37	0
Malaxnejdens naturförening	25	18	18	18	18	16	16	0
Oravaisnejdens naturvetarklubb	26	22	22	21	22	23	25	1
Pargas Naturskyddsförening	65	68	65	62	51	51	69	0
Raseborgs Natur och Miljö	152	138	129	121	115	105	98	4
Sibbo Naturskyddare	118	116	106	104	102	97	93	1
Svartbäckbygdens Naturskyddsf.	5	5	4	4	4	4	3	1
Sydbottens Natur och Miljö	42	40	38	38	36	33	34	1
Vasa miljöförening	67	54	54	52	47	52	49	0
Åbonejdens Natur	82	75	70	65	62	6	1	0
Ålands Natur och Miljö	138	132	123	117	110	103	100	2
Ö.Nyland Fågel-och Naturskyddsf.	54	56	48	47	47	45	42	2

Lokalföreningsanslutna totalt	1300	1227	1148	1108	1064	973	970	21
NoMs enskilda medlemmar	1308	1193	1114	1068	1010	957	897	41
Ständiga medlemmar					8*	8*	8	0
Totalt medlemstal	2619	2431	2262	2176	2074	1930	1867 **	1930 ***

*ständiga medlemmar ingår i antingen lokalföreningarnas eller enskilda medlemmarnas totala antal.

** exklusive 62 medlemmar som inte hade betalt sin medlemsavgift per 31.12.2023 (återinförda som medlemmar) =

TOTALT MEDLEMSANTAL 1867 + 62 = 1929

*** medlemmar som inte hade betalt sin medlemsavgift för 2023 per 31.12.2023 (raderas ifall medlemsavgiften inte betalas 2024).

Borträknat dem (kolumn **) som lämnade medlemsavgiften obetald 2023 så hade medlemstalet ökat eller stannat på samma nivå som året innan i 9 lokalföreningar och minskade något i resten. Medlemstalet har i denna kategori minskat med 3,4 % jämfört med för ett år sedan.

2/3 av dem som lämnade avgiften obetald under 2023 var direktanslutna medlemmar, medan 1/3 var lokalföreningsanslutna.

Noteras att i tabellen statistikförs inte lokalföreningarnas egna direktanslutna medlemmar och vilka inte betalar medlemsavgift till förbundet men endast till lokalföreningen. Sådana här medlemmar finns bl.a. i Ålands Natur och Miljö (ca 860 stycken) och i Svartbäcksbygdens miljöförening några tiotal. Hur stort antalet direktanslutna lokala medlemmar är totalt i de olika lokalföreningarna utreder vi närmare i 2024.

8. Miljöpedagogik

8.1 Intressebevakning och förvaltning

Natur och Miljö fortsatte som aktiv medlem i det nationella rundabordsnätverket "Pyöreä Pöytä", som koordineras av FEE Suomi. Ledande miljöpedagog Jonas Heikkilä deltog i nätverksmöten då tidtabellen tillät. Arbetet med nätverkets initiativ till utvecklingsprojekt "Kestävä koulu – En hållbar skola" fortsatte med att man lobbade aktivt för det gentemot riksdagsledamöter men även direkt till riksdagspartiernas kanslier. Målet med lobbingsarbetet var att få in konceptet i regeringsprogrammet efter riksdagsvalet 2023 men tyvärr förverkligades det inte med den nuvarande regeringen som valde andra prioriteringar.

Jonas Heikkilä var medlem i styrgruppen för LYKE-nätverket (det nationella nätverket för naturskolor). Styrgruppen samlades på distans två gånger under året för ordinära möten.

Den ledande miljöpedagogen skötte rekryteringen av kort- och långtidsanställda till naturskolorna och projektanställda, vilket under året betytt rekrytering av två timanställda (Uttern huvudstadsregionen), en projektanställd (östra Nyland) och tre vikarier (2 x Kvarken, Åland).

Jonas Heikkilä var representant i styrgruppen för den finlandssvenska utomhuspedagogiska konferensen "Mitt i naturen" som kommer att hållas i Noux i september 2024. Möten hölls på distans, 3 gånger under året.

Personalen inom miljöpedagogiken träffades regelbundet för avdelningsmöten som vi kallar "stimmöten", totalt 11 gånger under 2023. Utvecklingen av verksamheten har skett huvudsakligen via distansmöten men vi har även fått träffas fysiskt under organisationens andra gemensamma träffar, bl a i samband med förbundskongressen på Åland, planeringsdagarna i augusti och julträffen i december. För att utnyttja gemensam tid effektivt har vi kombinerat dessa med en hel eller halv teamdag utöver det program som gällt hela förbundets personal.

För att stärka gemenskapen fortsatte vi träffas varje vecka för en mer fri samvaro under en kaffepaus. Under hösten lade vi till en möjlighet till att fortsätta direkt efter kaffepausen med jobbärenden, "efter-kaffet-möten". För dessa träffar gjordes anteckningar så man i efterhand kunde kolla vad som diskuterats.

Under 2023 har vi också utvecklat utvärderingen av verksamheten. En ny blankett togs fram under året och togs i bruk från januari 2024. I slutet av året klarnade det också att LYKE-nätverket kommer att från 2024 erbjuda en nationell modell för utvärderingsblankett som vi får tillgång till om så önskas. Våra planer på kvalitativ utvärdering i form av gruppdiskussioner eller intervjuer hann tyvärr inte förverkligas under 2023 pga tidsbrist (också hos de tilltänkta respondenterna).

Ledande miljöpedagogen deltog under hela 2023 i en kurshelhet (25 sp) i positivt ledarskap inom utbildning. Kursen arrangerades av Svenska Folkskolans vänner i samarbete med Oulun Ammattikorkeakoulu, med finansiering från Utbildningsstyrelsen och innefattade 11 halvdagswebbinarier och 6 längre gruppdiskussioner. I kursen ingick också mycket självstudier inför seminarierna och skrivande av inlärningsdagbok.

8.2 Naturskolornas verksamhet

Den miljöpedagogiska verksamheten riktar sig i första hand till barn och unga, men även till vuxna pedagoger. Natur och Miljö erbjuder tjänster till främst småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen, men även till t ex organisationer som utbildar och fortbildar lärare och andra som jobbar med barn. En mindre del av verksamheten riktar sig till barn och barnfamiljer på fritiden.

Natur och Miljö driver i dagsläget fyra regionala naturskolor (Naturskolan Uttern, Kvarkens naturskola, Ålands naturskola och Åbolands naturskola). En naturskola är i vårt koncept en självständig pedagogisk enhet som stöder och kompletterar småbarnspedagogikens och den grundläggande utbildningens miljöpedagogiska arbete i regionen. Naturskolornas spetskompetens är utomhuspedagogik. Undervisningen sker utomhus, endera i gruppernas närmiljö eller i andra betydelsefulla naturmiljöer i regionen. Natur och Miljös naturskolor undervisar huvudsakligen på svenska.

Till naturskolans värdegrund hör att utveckla barnens känsla för naturen, främja respekt för naturen, väcka intresse för olika naturmiljöer och sprida kunskap om naturen. Med naturen som utgångspunkt tar naturskolan även upp frågor kring människans förhållande till naturen och kopplingen mellan vardagliga handlingar och miljöproblem. Naturskolans mål är att ge eleverna kunskap och färdigheter för en hållbar livsstil.

Under 2023 har naturskolorna haft totalt **705 naturskoldagar** med **8 666 barn** och **1 389 vuxna**, en liten ökning från 2022 i alla kategorier. En stor del av verksamheten är numera läsårsverksamhet med fler träffar, **räknar man med alla kontakter har vi träffat ca 11 800 barn och ca 1 600 vuxna.**

Därutöver har naturskolorna hållit **10 fortbildningsdagar** med totalt 67 enskilda deltagare och ordnat **fritidsverksamhet åt totalt 1 408 enskilda deltagare** i form av 14 familjeutflykter/dagar och 15 sommarlägerdagar.

Naturskolorna är medlemmar i det nationella LYKE-nätverket för natur- och miljöskolor i Finland och i Naturskoleföreningen i Sverige. Våra pedagoger är efterfrågade utbildare och följer med branschens utveckling genom internationella kontakter och nätverk.

Naturskolornas webbsidor och samlande webbplats naturskola.fi får vartefter alltmer innehåll och utnyttjas också numera för t ex att samla informationsbrev eller för- och efterarbete.

Naturskolornas arbete som ett team fortsätter utvecklas och speciellt i utvecklingen av nya teman är det lätt att se nyttan av samarbetet. Men förutom det har vi också jobbat med att lära känna varandra på djupet, identifiera våra styrkor och försöka analysera hur vi kan utnyttja varandras styrkor och stöda varandra ännu bättre trots fysiskt avstånd mellan verksamhetspunkterna.

Bild 1. Naturskollärarteamet 2023.

Övre raden från vänster: Maija Kaunismaa, Jonas Heikkilä, Annika Holmström, Emilia Nordling, Linda Sointu, Michaela Granqvist, Linda Valve. Nedre raden från vänster: Pia Bäckman, Tessa Turtonen, Irene Sjö-Särs.

8.2.1 Naturskolan Uttern

Under verksamhetsåret 2023 erbjöd Naturskolan Uttern likt tidigare år läsårsverksamhet och enskilda naturskoldagar för daghem, förskolor och grundskolor i västra Nyland och huvudstadsregionen, samt fortbildningstillfällen för pedagoger. Vi fortsatte även samarbetet med Svenska nu/Hanaholmens kulturcentrum med naturskoldagar på svenska för finskspråkiga skolor i huvudstadsregionen. Därtill hade vi ett samarbete med pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet i forsknings- och utvecklingsprojektet *Hållbar fenomenbaserad världsarvsundervisning (SveaSus)*.

Till övriga betydelsefulla händelser under året hörde deltagande i Ulos-Ut-Out - konferensen med workshops i samarbete med NoMs andra naturskollärare, samt naturskolans flytt från Åvikhemmet i Sjundea. I slutet av året auditerades Naturskolan Uttern av Vanda naturskola, och fick därmed förnyat certifikatet som LYKE-nätverket tilldelar de enheter som uppfyller auditeringskraven.

8.2.1.1 Personal, utrymmen och utrustning

Under verksamhetsåret 2023 var personalläget stabilare än på flera år, med två fastanställda och en deltidsanställd naturskollärare. Pia Bäckman arbetade enligt tidigare år som naturskollärare med ansvar för naturskolverksamheten i huvudstadsregionen samt samarbetet med Svenska nu. Pia arbetade heltid, 100%, förutom 13.5–31.6 då hon arbetade 60% pga. deltidssjukledighet efter en längre sjukfrånvaro. Därtill arbetade Mikaela Granqvist deltid som naturskollärare i huvudstadsregionen och höll 15 naturskoldagar under vårterminen och 16 under höstterminen. Utöver det inledde Mikaela en utredning om möjligheterna att bredda verksamheten till östra Nyland. Linda Sointu arbetade (80%) i västra Nyland med ansvar för den ordinära naturskolverksamheten (naturskoldagar). I september-oktober bekantade sig Annika Ljungberg med naturskollärarycket och hjälpte till med utveckling och översättning av material inför höstens vattentemadagar vid Gallträsk, som hon också var med och ledde tillsammans med Pia (tre st.). Annika ska jobba deltid som naturskollärare i huvudstadsregionen år 2024.

En viktig och stor händelse under året var att det långvariga hyresavtalet med Åvikhemmet i Sjundea sades upp och vi flyttade ut ur huset. För att uppmärksamma den här milstolpen valde Natur och Miljö att besöka stället med hela personalen i samband med planeringsdagarna i augusti. Därtill bjöd vi in personer med personlig anknytning till stället på ett inofficiellt "gravöstillfälle" i mitten av oktober. Syftet för träffen var att tillsammans blicka tillbaka på de gångna åren i Åvikhemmet och ta avsked. I tillfället deltog Finlands första

naturskollärare och Naturskolan Utterns grundare Lili-Ann Wolff, Naturskolan Utterns före detta naturskollärare Sonja Lagerqvist, Thea Liljestränd och Camilla Ekblad, Åvikhemmets disponent Stefan Martelin, Natur och Miljös ledande miljöpedagog Jonas Heikkilä samt Mikaela och Linda. Pia var tyvärr förhindrad.

Under sommaren flyttade västra Nylands kontorsutrymme till Werkstan, ett delat kontorsutrymme på Bangatan 65 i Karis. Huvudstadsregionens arbetspunkt var nästan hela året på papper på Annegatan och i praktiken i Pias hem, men från och med december har även Pia haft ett mer ändamålsenligt kontorsutrymme vid Bergkullavägen 1 i Kånala, Helsingfors. Båda kontorsutrymmena har också utrymme för att lagra och vårda den utrustningen som behövs för naturskolverksamheten under året. I Karis hyr vi dessutom ett större lagerutrymme, var vi förvarar Naturskolan Utterns gemensamma material. Att genomföra flytten var en stor kraftanstängning för främst Pia och Linda, men även de andra naturskolornas anställda ställde upp och hjälpte där de kunde. Flytten var en mycket positiv sak och kommer att underlätta arbetsvardagen för både Pia och Linda, då kontorsutrymmenas lägen nu motsvarar behovet både med tanke på resor mellan hem och arbete samt resor från kontor till de platser där vi undervisar.

Den största ekonomiska satsningen under året, bortsett från de pedagogiska tjänsterna, var att flytta ut ur Åvikhemmet. Därför införskaffades inget extra i materialväg, bortsett från mindre bruks- och undervisningsmaterial. Då arbetspunkterna i praktiken funnits långt ifrån varandra och det på så vis varit omöjligt för oss att dela på utrustning, fortsatte vi också under året med att tillverka och köpa in dubletter av undervisningsmaterialen.

Tabell 1: Antalet undervisningsdagar i fält under året fördelat på naturskolans lärare och månad.

Naturskollärare	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Tot.
Pia Bäckman	1	3	14	0	12	4	0	9	7	8	12	1	71
Mikaela Granqvist	0	0	5	3	7	0	0	6	7	3	0	0	31
Annika Ljungberg									0	3			3
Linda Sointu	0	6	6	11	18	1	0	2	8	7	9	2	70
Totalt													174

8.2.1.2. Naturskolan Utterns pedagogiska tjänster

Under verksamhetsåret ordnade naturskollärarna totalt 185 naturskoldagar som fördelades på sammanlagt 174 undervisningsdagar i fält. Målgruppen var elever inom den grundläggande utbildningen och barn inom småbarnspedagogiken i västra Nyland och huvudstadsregionen. Eftersom projektet SveaSus samt flytten av Åvikhemmet krävde relativt stora arbetsinsatser hann vi med lite färre naturskoldagar under det här året. Pias sjukfrånvaro drog också ner antalet naturskoldagar i huvudstadsregionen något.

Naturskoldagarna bestod av träffar inom läsårsverksamheten, enskilda naturskoldagar med varierande teman, naturskoldagar för finskspråkiga elever (*Svenska i naturen*) inom samarbetsprojektet med Svenska nu samt naturskoldagar inom ramarna för SveaSus-projektet. Totalt 2510 barn (3314 enskilda möten) och 303 vuxna tog del av naturskolans verksamhet riktad till skolor och daghem (se region- och kommunfördelning i tabell 3 och 4). Utöver detta höll vi ett fortbildningstillfälle, vilket förverkligades under utomhuskonferensen Ulos-Ut-Out.

Tabell 2. Fördelning av Naturskolan Utterns pedagogiska tjänster under 2023.

TJÄNST	Tillfällen totalt	Tillfällen vår	Tillfällen höst	Antal barn	Antal vuxna
Läsårsverksamhet åk 3-4	28	20	8	249	27
Läsårsverksamhet dh/fsk	64	40	24	557	109
Enskilda naturskoldagar	80	34	46	1451	152
Svenska i naturen	13	0	13	253	15
Fortbildning för pedagoger	1	0	1	0	8
Totalt	186	94	92	2510	311

8.2.1.2.1 Ett läsår med naturskolan för åk 3–4

Ett läsår med naturskolan omfattar fyra naturskoldagar under ett läsår. Temana är planerade så att de stöder skolundervisningen i åk 3–4 och tydligt kopplar till skolornas populära läromedel. Genom att erbjuda minst två olika temana för varje enskilt tillfälle är det möjligt för klasserna att delta antingen i åk 3 eller 4, eller under två på varandra följande år. Höstens första och vårens sista dag är långa dagar (3–4 timmar) medan senhöstens och vinterns dag är kortare (2–3 timmar).

Under vårterminen erbjöds temana *Vinterns viktiga vila/Finlands Nationalarter* för det första tillfället och *Vårens vaknande värme/Flyttfåglar/Vattnets kretslopp* för det andra tillfället. Inför höstterminen reviderade NoMs naturskollärarteam upplägget för läsåret. Temana för första tillfället omarbetades, några temadagars namn justerades för att bättre motsvara innehåll och ett nytt tema togs fram. Under höstterminen erbjöds temana *Ett myller av liv på land/Ett myller av liv under ytan* för det första tillfället och *Stannfåglar/Allemansrätten i praktiken (nytt tema)* för det andra tillfället.

Huvudstadsregionen

Under vårterminen deltog 4 klasser och under höstterminen en klass i åk 3–4 i läsårsverksamheten. Sammanlagt deltog 102 barn (204 enskilda möten) och 9 vuxna i huvudstadsregionen.

Västra Nyland

Under vårterminen deltog 6 skolklasser i åk 3–4 och under höstterminen deltog 3 skolklasser. Sammanlagt deltog totalt 147 barn (294 enskilda möten) och 18 vuxna i västra Nyland i läsårsverksamheten för åk 3–4.

8.2.1.2.2. Ett år med naturskolan för småbarnspedagogiken

Läsårsverksamheten vid Naturskolan Uttern för daghems- och förskolegrupper fortsatte under vårterminen 2023 med *Ett år med näbbmusen Vips*. Temat baserar sig på Oskar Jonssons fyra böcker om näbbmusen Vips (utgiven av Bonnier Carlsen) och dagarna fick namn efter böckerna: vinterns dag hette *Vips på isen* och vårens dag *Vips vid bäcken*.

Under höstterminen erbjöds en läsårshelhet med räven Razze. Höstterminen med temat *Razze tassar i höstskogen*. Höstens andra träff hette *Kliv in i Razzes sagoskog*. Alla naturskoldagar som erbjöds inom ramarna för läsårsverksamheten för daghems- och förskolegrupper var så kallade korta naturskoldagar à ca 2 timmar.

Huvudstadsregionen

Under vårterminen deltog 13 daghems- och förskolegrupper i läsårsverksamheten. Under höstterminen deltog 8 förskole- och daghemsgrupper i läsårsverksamheten. Sammanlagt deltog totalt 399 barn (796 enskilda möten) och 72 vuxna i huvudstadsregionen i läsårsverksamheten riktad till daghem och förskolor.

Västra Nyland

I västra Nyland deltog 7 daghemsgrupper under vårterminen i läsårsverksamheten med temat *Ett år med näbbmusen Vips*. Under höstterminen deltog 3 daghems- och förskolegrupper i läsårsverksamheten med temat *Ett år med räven Razze*. Totalt deltog 158 enskilda barn (316 enskilda möten) och 37 vuxna i västra Nyland i läsårsverksamheten riktad till daghem och förskolor.

8.2.1.2.3. Enskilda naturskoldagar

Under året arrangerade vi 80 enskilda naturskoldagar för daghem, förskola och åk 1–6. Sammanlagt deltog 1451 barn och 152 vuxna i de enskilda naturskoldagarna under året. Grupperna kunde välja mellan en kort (ca 2h) och en lång (ca 4h) naturskoldag.

Huvudstadsregionen

Under vårterminen hölls 16 och under höstterminen 28 enskilda naturskoldagar för sammanlagt 747 barn och 79 vuxna i huvudstadsregionen. Av sammanlagt 44 naturskoldagar var 21 långa och 23 korta. Av dessa hölls 11 inom ett samarbetsavtal med Grankulla kommun. Klasserna i åk 2 fick delta i en naturskoldag med Kräldjurstema i Kasabergets skog medan klasserna i åk 5(/6) fick delta i en vattendag vid Gallträsk. Två av höstterminens naturskoldagar hölls på Stora Räntan inom ett samarbete med naturcentret på ön. Därtill hölls tre av naturskoldagarna på Sveaborg inom ramarna för projektet SveaSus. Alla naturskoldagar som ordnades inom ovannämnda samarbeten och projekt var kostnadsfria för de deltagande grupperna. Framtidsbyggarna, Boris bofink, Vattnets värld, Dinosauriernas skog, Kräldjur, En höstdag med näbbmusen Vips och Nationalarter var de teman som hölls under året.

Västra Nyland

Under vårterminen hölls totalt 18 enskilda naturskoldagar i västra Nyland, varav samtliga var korta (ca 2 timmar). Daghems- och förskolegrupper kunde välja mellan temadagarna *En vårdag med näbbmusen Vips* och *Boris Bofink*. Därtill hölls fem enskilda dagar med temat sötvatten, vilka ingick i ett samarbete med *Västra Nylands vatten och miljö rf (LUVY)*. År 2021 valde föreningen att donera sina "julkortspengar" till Natur och Miljö för att vi skulle förverkliga en naturskoldagar per kommun i de västnyländska kommunerna Hangö, Raseborg, Ingå, Sjundeå och Kyrkslätt. Målgruppen var årskurserna 5–7 och dagarna delades ut genom utlottning bland dem som meddelat sitt intresse för att delta.

Under hösten ordnades också 18 enskilda korta naturskoldagar i västra Nyland. 16 av dessa hölls för språkbadsklasserna i förskolan och lågstadiet i Gesterbyn koulu i Kyrkslätt. Teman som kunderna under hösten valde var *En höstdag med räven Razze* (daghem och förskola), *Älgen Älgbert* (årskurs 1-2), *Naturen förbereder sig för vintern* (årskurs 1-2), *Finlands nationalarter* (årskurs 3-4), *Stannfåglar* (årskurs 3-6), *Skog* (årskurs 5-6) och

Framtidsbyggarna (årskurs 5-6). I början av hösten deltog Linda också i att förverkliga naturskoldagarna inom projektet SveaSus på Sveaborg (se nedan).

Totalt 704 barn och 73 vuxna deltog i enskilda naturskoldagar i västra Nyland under året 2023.

8.2.1.2.4. Utesvenska för finskspråkiga elever

Det långvariga samarbetet med nätverket *Svenska nu* vid Hanaholmens kulturcentrum fortskred enligt tidigare år. Inom ramarna för samarbetet erbjöds temat *Svenska i naturen* för finskspråkiga elever i huvudstadsregionen. Även två klasser från Kyrkslätt deltog. Temat är riktat framför allt till åk 6 men även grupper i åk 4-5 och 7-8 deltog.

Under året ordnades sammanlagt 13 naturskoldagar. Totalt 253 elever och 15 vuxna deltog.

Tabell 3. Antal olika typer av naturskoldagar i huvudstadsregionen och västra Nyland fördelat på kommuner.

Kommun	Enskilda naturskoldagar	Läsårsverksamhet åk 3-4	Läsårsverksamhet dh/fsk	Svenska i naturen	Totalt
Esbo	14	0	21	1	36
Grankulla	13	0	0	0	13
Helsingfors	17	10	21	8	56
Vanda	0	0	0	2	2
Hangö	1	0	0	0	1
Ingå	5	6	4	0	15
Kyrkslätt	23	4	8	2	37
Lojo	1	0	0	0	1

Raseborg	3	8	4	0	15
Sjundeå	3	0	6	0	9
TOTALT	80	28	64	13	185

Tabell 4. Antal enskilda naturskoldagar och naturskoldagar inom läsårsverksamheten samt deltagare per ort/kommun inom huvudstadsregionen och västra Nyland.

Ort/ Kommun	Esb o	Gran i	Hfor s	Va nda	H.reg.	Han gö	Ingå	Kyrks lätt	Loj o	Rase borg	Sjun deå	V.Nyl.
Enskilda ns-dagar	14	13	17	0	44	1	5	23	1	3	3	36
Ns-dagar/ Läsårsverks. åk 3-4	0	0	10	0	10	0	6	4	0	8	0	18
Ns-dagar/ Läsårsverks. dh/fsk	21	0	21	0	42	0	4	8	0	4	6	22
Ns-dagar/ Svenska i naturen	1	0	8	2	11	0	0	2	0	0	0	2
Naturskoldagar tot.	36	13	56	2	107	1	15	37	1	15	9	78
Barn/ enskilda ns-dagar	264	218	265	0	747	46	89	428	12	55	74	704
Barn/ Läsårsverks. åk 3-4	0	0	102	0	102	0	42	35	0	70	0	147
Barn/ Läsårsverks. dh/fsk	203	0	196	0	399	0	14	78	0	37	29	158

Barn/ Svenska i naturen	20	0	178	18	216	0	0	37	0	0	0	37
Vuxna/ Enskildas-dagar	22	23	34	0	79	3	16	32	2	8	12	73
Vuxna/ Läsårsverks. åk 3-4	0	0	10	0	10	0	7	3	0	8	0	18
Vuxna/Läsårsverks.dh/fsk	35	0	37	0	72	0	4	18	0	8	7	37
Vuxna/ Svenska i naturen	2	0	9	2	13	0	0	2	0	0	0	2
Deltagare tot.	546	241	831	20	1638	49	172	633	14	186	122	1176

8.2.1.2.5. Hållbar fenomenbaserad världsarvsundervisning (SveaSus)

Under året samarbetade Naturskolan Uttern och Kvarkens naturskola med pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet i forsknings- och utvecklingsprojektet Hållbar fenomenbaserad världsarvsundervisning, SveaSus. Målsättningen med samarbetet var att förverkliga naturskoldagar på Sveaborg för elever i årskurs 6. Därtill ville vi utveckla naturskolans tema Framtidsbyggarna, dela med oss av vår spetskompetens och få nya verktyg och lärdomar.

Under våren hade vi flera planeringsmöten med de ledande personerna inom projektet: Lili-Ann Wolff, Kirsi Aarbakke och Emma Heikkilä. Projektet behandlade plats- och fenomenbaserat lärande, och därför besökte vi också Sveaborg flera gånger under vårens lopp för att bekanta oss med omgivningen. I början av september (5-7.9) höll vi tre naturskoldagar på Sveaborg för årskurs 6 från Mattlidens skola.

Projektet, som pågått i flera år, avslutades under höstens lopp, och i samband med det arrangerades ett slutseminarium, där vi också deltog med att presentera vår del av projektet. Därtill bidrog vi med en populärvetenskaplig artikel till projektets publikation *Hållbarhetspedagogik, fenomenbaserat lärande och världsarv*, som förväntas publiceras våren 2024. I samband med skrivprocessen fick vi också ta del av en skrivworkshop som projektet arrangerade i Helsingfors.

En omfattande redovisning av projektets skeden, innehåll och lärdomar finns att läsa i den ovan nämnda artikeln.

8.2.1.2.6. Fortbildning

Under vårterminen 2023 förverkligades en fortbildning med temat Framtidsbyggarna, i samband med den nationella utomhuskonferensen Ulos-Ut-Out i Nurmes. Fortbildningen med temat *Matte, rytm och rörelse i uterummet* som KOHUR (Kompetensutveckling inom huvudstadsregionen) bokad till vårterminen inhiherades p.g.a. för få anmälda. Fortbildningen *Mångfald i närskogen* som var planerad att hållas i samarbete med Vanda naturskola den 25.4 inhiherades p.g.a. för få anmälda. Naturskolan Utterns deltagande med egen workshop i Naturskolornas dag för lärarstudier vid Helsingfors universitet 13.10 inhiherades i år p.g.a. sjukdom.

8.2.1.2.7. Lägerskola

Lägerskolsverksamheten var fortfarande på is under verksamhetsåret 2023.

Bild 2. Naturskolan Utterns personal 2023.

8.2.1.3. Fritidsverksamhet

I västra Nyland förverkligades en familjeutfärd med temat *En vårdag med näbbmusen Vips* under vårterminen.

I samarbete med Grankulla kommun arrangerades en familjeutflykt för allmänheten med vattenundersökning som tema. Utfärden hölls vid Gallträsk med sammanlagt 14 deltagare.

8.2.1.4. Marknadsföring via sociala medier och mediasynlighet

Under året har vi synats på Facebook och Instagram. Synligheten i sociala medier har främst haft fokus på att berätta om de olika produkterna som naturskolan erbjuder och om naturskolläraernas mångsidiga arbete. Följarna har bland annat fått bekanta sig med näbbmusen Vips och räven Razze, fått inblick i projekt och evenemang som vi deltagit i och förverkligat samt fått en glimt av viktiga händelser under årets lopp.

I maj följde en reporter från Västra Nyland med Linda på en naturskoldag med temat sötvatten. Dagen var en av de naturskoldagarna som LUVY donerat åt fem kommuner i västra Nyland. I naturskoldagen deltog alla tre klasser från årskurs 7 i Hangö högstadium och den förverkligades vid våtmarken i Täktom, Hangö.

8.2.1.5. Nätverkande, samarbeten och egen fortbildning

Naturskolan är med i paraplyorganisationerna Finlands natur- och miljöskolförbundet rf (LYKKY) och Naturskoleföreningen i Sverige. Vi är också med i ett flertal utomhus- och miljöpedagogiska nätverk: LYKE-nätverket, Välke (grupp för främjandet av miljöpedagogik och miljömedvetenhet i Nyland), Svenskfinlands utomhuspedagoger och Pääskyt (huvudstadsregionens natur- och miljöskolor).

Under året deltog vi i ett flertal samarbeten, träffar, fortbildningar och nätverksmöten:

- Naturskoleföreningens årsmöte och konferens i Vårdnäs 15–17.3.
- Nätverksträff för Svenskfinlands utomhuspedagoger 28.3 i Vanda.
- Natur- och miljöskolornas tjänster i huvudstadsregionen 2023–2024-broschyr. Naturskolan Uttern deltog så som tidigare år i att ta fram en gemensam broschyr inför läsåret 2023–2024 för pedagoger i samarbete med övriga aktörer i huvudstadsregionen (Pääskyt). Ett flertal möten hölls under vårterminen.
- Ulos-Ut-Out 13–15.6 i Nurmes. Under det internationella storevenemanget för utomhuspedagogik höll Linda tillsammans med Maija Kaunismaa från Åbolands naturskola en fortbildning med temat Framtidsbyggarna.

- Fågelutfärd till Hangö fågelstation 21.9. Fortbildning med namnet "Linnut viestintuojina" som nätverket LYKE arrangerade.
- 10.8 deltog Pia i möte kring samarbete med övriga naturskolor som har verksamhet i Esbo.
- Gravöl på Uttern 13.10. För närmare info, se: 2.2.1.1. Personal, utrymmen och utrustning.
- Naturskoleföreningen/ Stockholmsregionens träff på Gålö 6.11. Pia deltog i regionträff med årsmötesplanering och besök till Gålö på agendan.
- Haltias 10-årsjubileum med konferens och festligheter samt LYKE-träff 9-10.11. Hela Utterns personal deltog.
- Föreläsning 22.11 online. Trebbe Johnson: "Kehollisia menetelmiä ympäristötunteiden kohtaamiseen". En föreläsning om metoder för att bemöta känslor som förknippas till miljö.

8.2.1.6. Övrigt

Naturskolverksamhet i östra Nyland

Naturskolan Uttern utredde under 2023 förutsättningarna för naturskolverksamhet i östra Nyland. Under våren 2023 gjordes en kartläggning över skolor och daghem i regionen. Intresse och behov av naturskolverksamhet utreddes med alla Sibbos och Lovisas svenskspråkiga rektorer. Dessutom utreddes finansieringsmöjligheter för naturskolverksamhet. Intresset för naturskolverksamhet visade sig vara stort bland rektorerna. Potentiella undervisningsmiljöer kartlades.

Under hösten 2023 hölls möten med Sibbos och Lovisas bildningschefer angående finansieringsmöjligheter till naturskolverksamhet i kommunernas skolor. Bildningscheferna förhöll sig positivt till naturskolans verksamhet. Svensk- och finskspråkiga skolor måste jämlikt få naturskolundervisning i båda kommunerna om finansiering beviljas. Naturskolan Uttern gav under 2023 en offert till Sibbo kommun. En rapport över projektet i östra Nyland uppgjordes.

Ålands naturskola 10 år

I april deltog alla naturskollärare i Natur och Miljös förbundskongress, och i samband med kongressen firades också Ålands naturskolas 10-årsjubileum. Naturskollärarna deltog i att förverkliga en lyckad dag ute i Nabbens våtmark, Mariehamn. Evenemanget var öppet för allmänheten och bjöd på programpunkter för såväl ung som gammal.

LYKE-certifikat

I början av december (7.2) auditerade Vanda naturskola Naturskolan Uttern, vilket resulterade i att vi fick förnyat vårt certifikat som LYKE-utvecklingscenter. LYKE-utvecklingscenter är certifieringens högsta nivå, och för att nå den ska verksamhetsstället på ett mångsidigt sätt främja och utveckla miljöpedagogiken inom det egna verksamhetsområdet. Förutom basnivåns kriterier ska verksamhetsstället även uppfylla kriterierna för utvecklingscenter.

8.2.2 Kvarkens naturskola

Under verksamhetsåret 2023 undervisade Kvarkens naturskola vid daghem, förskolor och den grundläggande utbildningen årskurser 1–6 inom verksamhetsområdet som sträcker sig från Kristinestad i söder till Vörå i norr. Därtill erbjöd naturskolan fortbildningstillfällen för pedagoger samt fritidsprogram för barnfamiljer. Vi fortsatte även samarbetet med Svenska nu/Hanaholmens kulturcentrum med naturskolundervisning på svenska för finskspråkiga skolelever. På uppdrag av olika instanser utförde vi också konsultuppdrag.

8.2.2.1 Personal och utrymmen

Kontoret fanns under året i Rantalinna, Vasa, fördelat på två rum.

Under året arbetade Ida Berg (100%) fram till 30.6 och Patricia Ljungqvist (100%) fram till 31.8 vid Kvarkens naturskola. Tessa Turtonen arbetade 30% vid naturskolan fram till 1.7 då arbetstiden steg till 80%. Irene Sjö-Särs anställdes (100%) 1.8. Under november månad var Saana Staaf (50%) anställd som Tessa Turtonens vikarie.

Under verksamhetsåret tillbringade naturskollärarna totalt 180 dagar i fält (se tabell 1) med 176 grupper (se fördelning i tabell 2).

Tabell 1: Antalet fältdagar under året fördelat på naturskolans lärare och månad.

Naturskollärare	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Tot.
Ida Berg		9	6	4	15								34
Patricia Ljungqvist		11	7	10	15			7					50
Tessa Turtonen			4	6	10				3	10	7		40
Irene Sjö-Särs								5	15	8	18		46
Saana Staaf											10		10

		20	17	20	40			12	18	16	35		180
--	--	----	----	----	----	--	--	----	----	----	----	--	-----

8.2.2.2 Naturskoldagar

Efterfrågan på naturskoldagar från såväl skolor som daghem var väldigt god. Totalt 1863 barn (2720 enskilda möten) och 362 pedagoger tog del av 176 naturskoldagar. Målgruppen var elever inom den grundläggande utbildningen och barn inom småbarnspedagogiken från Vörå i norr till Kristinestad i söder (se tabell 3). Naturskoldagarna bestod av undervisning inom läsårsverksamheten, enskilda naturskoldagar med varierande teman och naturskoldagar för finskspråkiga elever i samarbetsprojektet med Svenska nu. I följande stycken presenteras tjänsterna mer ingående.

Tabell 2: Fördelning av pedagogiska tjänster under året.

Naturskoldagar	Antal tillfällen (totalt)	Tillfällen vår	Tillfällen höst	Antal enskilda barn	Antal enskilda vuxna
Läsårsverksamhet åk 3-6	68	36	32	523	75
Läsårsverksamhet småbarnspedagogik	44	22	22	334	69
Enskilda naturskoldagar	56	32	24	878	203
NATURLigtvis svenska	8	5	3	128	15
Totalt	176	95	81	1863	362
Övriga tjänster					Antal deltagare
Fortbildning för pedagoger	1	1	0		12
Verksamhet för grupper på fritiden	3	1	3		917 (vuxna och barn)
Totalt	4	1	3		929

8.2.2.2.1 Ett läsår med naturskolan årskurs 3–6

Läsårsverksamheten (LK) omfattar fyra naturskoldagar under ett läsår. Kvarkens naturskola har i första hand erbjudit konceptet till årskurs 3–4. Under våren deltog också en femteklass och under hösten en 1–2 klass i läsårsverksamheten.

Under vårterminen deltog 18 skolklasser (totalt 280 barn) och under höstterminen deltog 16 skolklasser (totalt 243 barn) i läsårsverksamheten.

Teman för årskurs 3–4: Träff 1. *Ett myller av liv på land* eller *Ett myller av liv under ytan*, Träff 2. *Vinterfåglar* eller *Allemansrätten i praktiken*, Träff 3. *Vinterns viktiga vila* eller *Finlands nationalarter* och Träff 4. *Vårfåglar* eller *Vårens vaknande värme*.
Teman för årskurs 5: Träff 3. *En kombination av Nationalarter och vinterns viktiga vila*, och Träff 4. *Vårtema med fokus på fåglar*. Höstens teman för årskurs 1–2 var Träff 1. *Älgbert, skogens konung* och Träff 2. *Skogstomten Finnvid hjälper djuren*.

8.2.2.2.2 Ett år med naturskolan i småbarnspedagogiken och förskolan

Läsårsverksamheten för småbarnspedagogiken och förskola (LG) omfattar fyra naturskoldagar under ett läsår. Under våren 2023 fortsatte temahelheten med *Näbbmusen Vips* med 11 grupper (totalt 152 barn). Under hösten 2023 har daghemmen och förskolorna erbjudits en tidigare favorit, nämligen temahelheten med *Razze Räv*. Kvarkens naturskola hade 11 grupper, (totalt 182 barn) i läsårsverksamheten under hösten.

8.2.2.2.3 Enskilda naturskoldagar

Under året arrangerade vi enskilda naturskoldagar för daghem, förskola och åk 1–6. Sammanlagt deltog 878 barn i de enskilda naturskoldagarna under året. Grupperna kunde välja mellan en kort (ca 2h) och en lång (ca 4h) naturskoldag.

De undervisningsteman som erbjöds daghem och förskolor hette: *Boris Bofink*, *En vårdag med Vips*, *Räven Razze tassar i höstskogen* och *Räven Razze i sagoskogen*.

De undervisningsteman som erbjöds årskurserna 1–6 hade namnen: *Fladdermustema*, *Ett myller av liv på land*, *Ett myller av liv under ytan*, *Vinterfåglar*, *Allemansrätten i praktiken*, *Älgbert, skogens konung* och *Skogstomten Finnvid hjälper djuren*.

8.2.2.2.4 Svenska i naturen

Samarbetet med Svenska.nu kring projektet Svenska i naturen fortsatte för sjunde året i rad. Under 2023 deltog 8 finskspråkiga skolklasser i åk 6 i en naturskoldag

med temat Svenska i naturen. Tillsammans med Kvarkens naturskola fick eleverna lära sig svenska på ett lekfullt och roligt sätt i naturen.

Totalt deltog 128 barn och 15 vuxna. Patricia Ljungqvist höll fem tillfällen på våren och Tessa Turtonen tre på hösten. Se antal klasser per kommun i tabell 3.

Tabell 3: Naturskoldagar fördelat på kommuner.

Kommunstatistik	LK	LG	Enskilda	Naturligtvis	Tot
Vasa	34	14	11	5	64
Korsholm	18	24	24	0	66
Vörå	6	0	0	0	6
Malax	4	0	16	0	20
Korsnäs	0	4	2	0	6
Närpes	4	2	3	0	9
Kristinestad	2	0	0	0	2
Kaskö	0	0	0	0	0
Övrig	0	0	0	3	3
TOTALT	68	44	56	8	176

8.2.2.3 Konsultuppdrag

Utöver naturskolskolverksamheten utför naturskollärarna konsultuppdrag av olika karaktär på uppdrag av olika instanser.

8.2.2.3.1 Planering av infotak vid Svedjehamn - Kvarkens skärgård

Av Forststyrelsen i Vasa fick naturskolan i uppdrag att planera textinnehåll, struktur och visuella element riktat till barn och unga till delar av ett infotak vid Svedjehamn i Björköby. Planeringen gjordes hösten 2022 och under våren 2023 förverkligades de fasta konstruktionerna av Forststyrelsen.

8.2.2.3.2 Materialet Miljöagenterna för fritidsklubbverksamhet i Korsholm

Korsholms kommun vill erbjuda skolelever i åk 3–6 en möjlighet till en fritidsklubb med miljötema, och anlidade därför Kvarkens naturskola att utarbeta ett material för klubbledare. Materialet vars struktur, innehåll och utseende utarbetades av Ida Berg, Tessa Turtonen, Patricia Ljungqvist, Irene Sjö-Särs, Maija Kaunismaa och Tuuli Solhagen, översattes till finska av Korsholms kommun.

Materialet består av förslag till teman för 12 klubbträffar för höstterminen och 12 för vårterminen. Till varje tema finns en kort målbeskrivning och länkar till aktiviteter i anknytning till temat.

8.2.2.3.3 Korsholms kommuns hållbarhetslärstig och lärarfortbildning

Kvarkens naturskola anlidades av Korsholms kommun som konsult vid utarbetandet av hållbarhetslärstigen för samtliga skolor inom grundläggande utbildning, småbarnspedagogiken och Korsholms gymnasium. Arbetet hade påbörjats ett år tidigare och en arbetsgrupp tillsatts, men hjälp behövdes för att komma vidare med arbetet.

Tessa Turtonen ledde deltog i tre projektmöten, ledde två arbetsgruppsmöten, utvecklade hållbarhetslärstigen tillsammans med klassläraren Anne Levlin och planerade lärarfortbildningarna innan sin sjukledighet 1.11-30.11.

8.2.2.4 Fortbildning i utomhuspedagogik

16 februari höll Ida Berg och Tessa Turtonen fortbildnings- och nätverksträffen *Ut med småbarnspedagogerna* tillsammans med Julia Lövdahl från Folkhälsan.

14.6 ledde Patricia Ljungqvist tillsammans med Emilia Nordling från Åbolands naturskola en workshop för lärare och småbarnspedagoger med temat utomhuspedagogisk språkundervisning.

Bild 3. En del av Kvarkens naturskolas personal 2023: Tessa Turtonen och Irene Sjö-Särs.

8.2.2.5 Fritidsverksamhet

6 juli ordnades en lek dag för barnfamiljer vid Stundars friluftsmuseum. Naturskolan (Tessa Turtonen och Irene Sjö-Särs) deltog med en station med temat insekter, där barn och vuxna aktiverades tillsammans. Evenemanget drog över 400 personer.

30 september ordnades Friluftslördag för sjätte gången vid Norrvalla i Vörå i samarbete med Finlands svenska idrott och Folkhälsan. Sammanlagt deltog ca 300 personer, bestående av barnfamiljer. Tessa Turtonen koordinerade planeringsgruppen och Kvarkens naturskola (Irene Sjö-Särs) ledde tionen med stationen *Vad gör djuren på vintern?*.

19 oktober deltog naturskolan (Irene Sjö-Särs) med temat *Vad gör djuren på vintern?* vid evenemanget Höstbestyr på Stundars friluftsmuseum. I evenemanget, som riktade sig till barnfamiljer under höstlovet, deltog ca 100 personer.

2.2.2.6 Nätverksarbete

Tillsammans med Folkhälsans förbund i Österbotten har naturskolan två nätverk: *Ut med småbarnspedagogerna* och *Ut med lärarna*.

Under året deltog naturskolan i ett flertal nätverksmöten; LYKE-nätverksträffarna och Västerbottens naturskolors regionmöte. Naturskolan arbetade också för utomhuspedagogiken i Österbotten på ett allmänt plan.

Den 25–26 oktober deltog Irene Sjö-Särs i regionträffen som ordnades vid Naturum Skule av Region Nord i Sverige.

8.2.2.7 Marknadsföring, mediasynlighet och webbsajten

Kvarkens naturskola har en Facebook sida och ett Instagram konto, *@kvarkensnaturskola*. Under året har inlägg publicerats på Facebook och Instagram om vår verksamhet, temahelheter, tips och evenemang. Antalet följare på Instagram växer ständigt.

Direkt marknadsföring till skolor och daghem har gjorts sparsamt på grund av den stora efterfrågan i relation till tillgängliga resurser att besvara efterfrågan.

Kvarkens naturskola i TV

Ida Berg har figurerat i TV-programmet Strömsö med olika utomhuspedagogiska teman:

8.4 [Naturkul för hela familjen](#) (länk)

27.9 [Småkrypen i trädgården behöver någonstans att bo – samlar kvistar och ris i en trivsamt hög för den biologiska mångfaldens skull](#)

Artikel på YLE i anknytning till TV-inslag

6.4 [Har du svårt att locka ut barnen i naturen? Här är tio lekfulla knep som kan hjälpa](#)

8.2.3 Ålands naturskola

År 2023 var naturskolans tionde verksamhetsår och ett av de år vi genomfört mest undervisning, sammanlagt 182 naturskoldagar och 2 fortbildningstillfällen för pedagoger. Dessutom har vi ordnat 6 utfärder och fritidsevenemang och deltagit med program på dagsläger för barn samt ett större evenemang, Skördefesten på Åland. Totalt 2258 barn och 415 vuxna har deltagit i verksamheten.

Personalen har varit densamma under hela året, vilket gett arbetsro och stabilitet, efter några år med mer personalförändringar.

8.2.3.1 Personal och utrymmen

Under 2023 har Linda Valve jobbat 80% och varit partiellt vårdledig under hela året. Annika Holmström som vikarierat den andra naturskollärartjänsten har också jobbat 80 % under hela året. Ordinarie naturskollärare Åsa Andersson sade upp sig från sin tjänst i maj, tjänsten återbesätts våren 2024.

Annika undervisade under året läsårsklasserna för åk 3–4, enskilda naturskoldagar för åk 3–6 samt naturskoldag två för läsårsklasserna i åk 1–2 på höstterminen. Linda hade ansvar för daghemmens läsårsverksamhet, enskilda naturskoldagar för daghem och åk 1–2 samt den första naturskoldagen för läsårsklasserna i åk 1–2.

Annika undervisade Östersjöfondens klasser under vår- och höstterminen.

Naturskolan har sitt förråd och kontor på Ålands landsbygdscentrum. Där har naturskolan även plats för naturskolans elbil. I mars inköptes en eldriven Nissan paketbil (e-NV200) till naturskolan. Bilen tejpades med naturskolans logo och slogan i augusti.

Tabell 1: Antalet fältdagar under året fördelat på naturskolans lärare och månad

Naturskol -lärare	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Tot
Linda Valve		7	8	5	24	3	0	3	16	15	15		96

Annika Holmström		6	2	15	15	1	0	2	19	11	11	4	86
TOTALT													182

8.2.3.2 Naturskoldagar

Ett läsår med naturskolan i årskurs 1–2

Hösten 2023 erbjöd naturskolan för första gången läsårsverksamhet också för åk 1–2. Höstens teman var Älgbert och Skogstomten Finnvid. 7 klasser deltog, 91 elever och 15 vuxna.

Ett läsår med naturskolan i årskurs 3–4

Under vårterminen 2023 fortsatte 6 klasser; 101 elever och 16 vuxna med naturskoldag 3 och fyra i läsårsverksamheten som omfattar fyra naturskoldagar under ett läsår. Teman under våren var Vinterns viktiga vila, National- och landskapsarterna, Fåglarnas vår, Ett myller av liv under ytan och Vattnets kretslopp. Två av läsårsklasserna hade tre naturskoldagar under vårterminen pga. att en naturskoldag blivit inställd på höstterminen.

Under höstterminen deltog 9 grupper, totalt 117 elever och 16 vuxna. Höstterminens teman var: Ett myller av liv på land, Ett myller av liv under ytan, Östersjöklassernas strandprogram (hemundervisarna), Allemansrätten i praktiken, Stannfåglarna och Mästerjägarna fladdermössen.

Verksamheten riktar sig till årskurs tre och fyra, men även barn från Ålands hemundervisarförening deltog i undervisningen.

Ett år med naturskolan i småbarnspedagogiken

Under våren 2023 fortsatte daghemmens tema med näbbmusen Vips. Vårens teman var Vips på isen och Vips vid bäcken. 14 grupper med 195 barn och 45 vuxna deltog i de två naturskoldagarna. Verksamheten riktade sig huvudsakligen till 4–6-åringar, men också träningsundervisningen deltog.

Hösten 2023 erbjöd naturskolan en uppdaterad version av läsårskonceptet med Razze Räv. Höstens träffar var *Razze tassar i höstkogen* och *Razze i sagskogen*. 15 grupper deltog i läsårsverksamheten med 212 barn och 44 vuxna.

Enskilda naturskoldagar

Sammanlagt deltog 932 barn och 117 vuxna i de enskilda naturskoldagarna under året. Naturskoldagarna utfördes för det mesta i skolans eller daghemmets närmiljö på gångavstånd. Grupperna kunde välja bland ett stort utbud av olika undervisningshelheter. Följande undervisningshelheter genomfördes våren och hösten 2023.

Åk 3–6: Fåglarnas vår, Mästerflygarna fladdermössen, Framtidsbyggarna, Östersjöprogrammets strandprogram, Allemansrätten i praktiken, samt en anpassad dag med Vattenprogram.

Åk 1–2: Sylvia Skogshare, Boris Bofink, Tyra Myra, Älgbert.

Daghemmen: En dag med Razze, Stig in i Razzes sagoskog, samt en anpassad dag med Våren i naturen.

Tabell 2: Fördelning av pedagogiska tjänster under året.

Tjänst	Antal tillfällen (totalt)	Antal vår	Antal höst	Antal barn	Antal vuxna
Naturskoldag	57	33	24	932	117
Läsårsträffar	104	42	62	715	135,5
Familjeträffar	0	0	0	0	0
Östersjöfondens klasser	21	11	10	306	36
Fortbildning för pedagoger	1	0	1	0	12

Verksamhet för grupper på fritiden	6	2	4	83	93
Yrkesgymnasiet fortbildning	1	1	0	0	11
Skördefesten	1	0	1	82	63
Totalt	191	89	102	2258	415

8.2.3.3 Projekt

Östersjöfondens klasser

Tack vare generös hjälp från Östersjöfonden har Ålands naturskola även detta år erbjudit 10 skolklasser i åk 4–6 möjlighet att bli Östersjöfondens klasser. Temat för klasserna är sötvattensmiljön och havet kring Åland. Klasserna får två naturskoldagar ledda av Ålands naturskola och genom praktiska undersökningar, fartfyllda spel och utmanande samarbetsövningar lär eleverna sig om Östersjön och hur en våtmark kan minska övergödningen av Östersjön.

Naturstig vid Möckelö energipark

Under 2023 har naturskolan deltagit i möten med OX2, gällande aktiviteter i naturområdet kring den planerade solenerkiparken i Sviby/Möckelö. Naturskolan har lämnat en offert på 177 timmar och kommer under 2024 att bistå OX2 i planerandet och genomförandet av en naturstig längs Torpfjärden.

Tabell 3 Naturskoldagar fördelat på kommuner.

Kommun	Enskilda naturskoldagar	Läsårsverksamhet åk 1–2	Läsårsverksamhet åk 3–4	Läsårsverksamhet småbarnsped.	Totalt
Brändö	0	0	0	0	0

Eckerö	0	0	0	0	0
Finström	7	8	8	12	35
Föglö	1	0	0	0	1
Geta	3	0	2	4	9
Hammarland	2	0	3	10	15
Jomala	16	2	0	4	22
Kumlinge	0	0	0	0	0
Lemland	2	0	0	4	6
Lumparland	1	0	0	0	1
Mariehamn	21	0	10	12	43
Saltvik	2	4	9	4	19
Sund	2	0	0	4	6
Vårdö	0	0	0	4	4
Totalt	57	14	32	58	161

8.2.3.4 Fortbildning

Pedagogisk personal Överby daghem

Den 1.9 höll Linda ett fortbildningstillfälle på 2h för hela personalen vid Överby daghem. Temat för fortbildningen var praktisk utomhuspedagogik.

Ålands yrkesgymnasium

Barn- och ungdomsledarlinjen vid Ålands yrkesgymnasium deltog vid ett undervisningstillfälle under våren med Linda och Annika som ledare. Träffen hölls vid Vikhöjdens vindskydd i närheten av naturskolans lokaler. På programmet stod praktisk utomhuspedagogik i form av lekar och matlagning utomhus. Tio ungdomar och en vuxen deltog.

Bild 4. Ålands naturskolas personal 2023. Annika Holmström och Linda Valve.

8.2.3.5 Fritidsverksamhet

Ålands naturskolas 10-årsjubileum

Den 14.4. firade Ålands naturskola sitt 10-årsjubileum med öppet hus vid Nabbens våtmark. På programmet stod bl.a. håvning av smådjur och fågelskådning. Kaffe/soft och äppelgott tillagat på öppen häll serverades. Naturskollärarna från de övriga naturskolorna samt personalen vid Natur och miljö deltog i firandet av jubileet, vilket sammanföll med naturskolornas personalträff och Natur- och Miljös förbunds dagar på Åland. Politiker och samarbetsorganisationer uppvaktade. Jubileet besöktes av 23 barn och 40 vuxna.

Sommarläger

Ålands naturskola var medarrangör på Folkhälsans dagsläger "Sommarklubben" under två läger i augusti. Linda och Annika deltog som ledare och ordnade program under två dagar vardera per läger. En av dagarna blev dock inställd pga. av mycket hård vind. Lägren hölls på ön Löskär utanför Mariehamn där Folkhälsans stuga Talatta finns. 36 barn deltog.

Skördefesten på Åland

I samband med evenemanget Skördefesten på Åland var Ålands naturskola på plats med båda naturskollärare vid gården Mickels i Gottby. Temat var nedbrytare i jorden och barnfamiljer och andra intresserade kunde besöka vår station där de fick gräva i gödsel/kompostjord och söka efter smådjur. Smådjuren studerades sedan närmare i luppar och mikroskop med stor entusiasm. Småkrypsracet som hölls mellan de insamlade djuren väckte många skratt. 82 barn och 63 vuxna besökte vår station under dagen.

Språkläger

I augusti arrangerade naturskolan en av programpunkterna vid Föreningen Nordens språkläger för finska gymnasieelever. Gruppen besökte Borgboda fornminnesområde tillsammans med Annika och övade svenska genom lekar och uppgifter om Åland och allemansrätten. 27 elever och två vuxna deltog i besöket.

Nätverksarbete

Naturskolan är medlem i Bärkraft.ax och har under året också haft möten och samarbeten med lokala föreningar som till exempel Folkhälsan på Åland, Östersjöfonden, Nabbens vänner och Ålands natur och miljö. Våra andra nätverk är Finlands natur- och miljöskolförbund rf LYKE, svenska Naturskoleföreningen och Marina nätverket för vattenpedagogik.

Vi deltar i ledningsgruppen för Ålands landsbygdscentrum, med möten varje månad för alla organisationer som verkar i huset.

- 25–26.1 Personaldagar i Helsingfors. (Linda, Annika)
- 15–17.3. Svenska Naturskoleföreningens årsmöte med konferens och workshops i Vårdsnäs, Sverige. (Annika)
- Den 22.3. deltog naturskolan i planerandet och genomförandet av Östersjöns dag tillsammans med bl.a. Ålands Vatten, Ålands Natur och Miljö, Östersjöfonden och Husö biologiska station. Annika höll en naturvandring längs vattentäkten i Dalkarby träsk där bl.a. teman som vattenskyddsfrågor i avrinningsområdet och sjöns tillstånd togs upp. Sex barn och tolv vuxna deltog i vandringen som uppmärksammades med en artikel i tidningen Åland och en intervju med Annika i Ålands radio. (Linda Annika)
- 13–14.4. Stimträff och personalens rekreationsdag på Åland. Naturskolan arrangerade en vandring runt Hammarudda med kaffe och guidning av Annika. Vi fick också träffa Tage Eriksson som berättade om Hammarudda gård och deras verksamhet.
- 14.4. Ålands naturskola firade 10 år (med öppet hus vid Nabbens våtmark med bl.a. hävning, fågelskådning och krabbelurer. Alla naturskollärare deltog och både politiker och samarbetsorganisationer uppvaktade.) (Linda, Annika)
- 22.8 Stimdag i Sjundeå (Linda, Annika)
- 23–24.8 Personalens planeringsdagar i Sjundeå. (Linda, Annika)
- 15.9 Möte med John Nurminens stiftelse kring miljöpedagogiskt arbete på Åland. (Linda)
- 29.11 Startskottet på Föglö med organisationerna vid ÅLBC. Vårdar i år var Företagsam skärgård. (Linda)
- 12.12 Personalens rekreationsdag i Helsingfors. (Linda, Annika)
- 13.12 Stimdag i Helsingfors. (Linda, Annika)
- 19.12 Möte med Nabbens vänner kring ansökan om utveckling av vårt undervisningsområde vid Nabben och våtmarken. (Linda och Annika)

8.2.4 Åbolands naturskola

Under år 2023 har Åbolands naturskola arrangerat totalt 162 naturskoldagar, fyra familjeutflykter, två fortbildningstillfällen för pedagoger och ett sommarläger. Totalt deltog 2035 barn och 309 vuxna i verksamheten. Av barnen deltog 747 i vår läsårsverksamhet med fyra naturskoldagar under året.

8.2.4.1 Personal och utrymmen

Emilia Nordling fungerade som ordinarie naturskollärare vid Åbolands naturskola under år 2023. Emilias arbetstid var 80 % pga. flexibel vårdledighet. Maija Kaunismaa jobbade också som naturskollärare med 60 % arbetstid under vårterminen och 70% under höstterminen. Ledande miljöpedagog Jonas Heikkilä hade fortsättningsvis sin arbetspunkt i samband med Åbolands naturskolas kontor och använde en liten del av sin arbetstid till undervisning.

Åbolands naturskolas kontor med litet förråd och parkeringsplats med laddmöjlighet för naturskolans elbil finns på adressen Strandvägen 30 i Pargas. Utrymmet delas med Sydkustens landskapsförbund och Leaderföreningen I samma båt.

Naturskolans elbil fick nya sommardäck till våren. Utöver naturskolbilen har också privata bilar använts för våra resor pga. att två naturskollärare har haft naturskoldagar samtidigt på olika platser eller att resan har varit för lång för elbilens batteri.

8.2.4.2 Naturskoldagar

Ett läsår med naturskolan i åk 5–6 samt förskolan

Läsårsverksamheten för åk 5–6 fick år 2023 ett uppsving i och med ett samarbetsavtal med Pargas stad. Enligt avtalet ska alla elever i åk 5 i staden delta i läsårsverksamheten från och med hösten 2023. Mindre skolor med sammansatta klasser deltar vartannat år med åk 5–6. Samarbetsavtalet innefattade också de finska skolorna och vi påbörjade därmed jobbet med att översätta allt material till finska. Utöver skolorna i Pargas har åk 5 i S:t Karins svenska skola varit läsårsklass under våren och hösten och åk 5 i Sirkkala skola och Cygnaeus skola under våren. Tema för de fyra naturskoldagarna har varit Vi i skogen i september, Samarbete i väder och vind eller klimatemat Framtidsbyggarna i november, Energispel i mars och valbart tema i maj.

Läsårsverksamheten för förskolan fortsatte enligt vårt samarbetsavtal med Pargas stad. Förutom förskolorna i Pargas deltog också en förskolegrupp i Dalsbruk under vårterminen. Tema för läsårsverksamheten läsåret 2023–24 var räven Rasse. Under våren 2023 fick förskolorna träffa näbbmusen Vips som figurerar i den svenska författaren Oskar Jonssons bilderböcker och som vi börjat arbeta med hösten 2022.

Totalt deltog 747 barn och 113 vuxna i läsårsverksamheterna. Eftersom läsårsverksamheten består av fyra naturskoldagar under läsåret träffade vi grupperna för läsåret 2022–23 två gånger under våren och grupperna för läsåret 2023–24 två gånger under hösten. Det här betyder att vi inom den här verksamheten hade 2782 möten med barn och 412 möten vuxna. Se antal grupper som deltog i tabell 2 och 3.

Enskilda naturskoldagar

Under vårterminen 2023 arrangerade vi enskilda naturskoldagar för daghem, förskola och åk 1–6 med teman som vårfåglar, kräldjur, klimattemat Framtidsbyggarna och näbbmusen Vips. Under höstterminen hade vi ytterst få enskilda naturskoldagar (utöver dem vi arrangerade på Runsala, se nästa stycke) eftersom bokningskalendern blev full med annat.

Under hela året fortsatte Åbolands naturskolas samarbete med Runsala naturskola genom att ta hand om den svenskspråkiga verksamheten vid Runsala naturskola. Åbo stads klasser i åk 3 besökte Runsala i mars, åk 4 i maj och åk 2 i oktober. Totalt deltog 18 skolklasser.

Åbolands naturskola arrangerade också en dag med uteundervisning för åk 8–9 i S:t Olofsskolan i Åbo. Under dagen besökte 80 elever naturskolans programpunkt i Samppalinnaparken. Temat var Framtidsbyggarna.

Totalt deltog 998 elever/ barn och 118 vuxna i enskilda naturskoldagar under året. Se antal grupper som deltog i tabell 2 och 3.

Svenska i naturen

Samarbetet med Svenska.nu kring projektet Svenska i naturen fick en fortsättning 2023. Eleverna som deltog fick lekfullt och roligt lära sig svenska i naturen under naturskoldagarna. Totalt deltog 11 grupper bestående av 234 elever och 17 vuxna i en naturskoldag med Svenska i naturen. Se antal klasser per kommun i tabell 3.

8.2.4.3 Fortbildning

Åbolands naturskola arrangerade två fortbildningstillfällen för pedagoger i samband med utomhuskonferensen Ulos Ut Out som Natur och Miljö var medarrangör för i Nurmes i juni. Det var frågan om en verkstad med temat Framtidsbyggarna i samarbete med Naturskolan Uttern och en verkstad med temat språkbroar i samarbete med Kvarkens naturskola. Totalt deltog 14 vuxna.

Bild 5. Åbolands naturskolas personal 2023. Maija Kaunismaa och Emilia Nordling.

8.2.4.4 Fritidsverksamhet

Den 5–9.6 arrangerade vi ett sommarlovsläger på Korpo i samarbete med Ungmartha. Det var fråga om ett dagläger utan övernattnig. Naturskollärare Maija Kaunismaa var ledare på lägret tillsammans med tre ledare från Ungmarthas sida. Lägerdeltagarna i åldern 8–12 år fick dels kocka sin egen mat under lägerveckan och dels vistas ute i naturen. Lägret hade ungdomsgården Gluggen i Korpo som bas och under lägret gjordes bla. en utflykt till Skärgårdscentrum Korpoström. 11 barn deltog i lägret.

Under året hölls tre familjeutflykter. Två var i samarbete med Folkhälsan i S:t Karins, en med vårtecken som tema och en med ekorrtema. En utflykt hölls i form av en småkrypssafari i strandvattnet i samarbete med Pargas naturskyddsförening. En fågelutflykt hölls i samarbete med Åbo Akademis alumner i anknytning till Barnens fågelvecka i maj. Totalt deltog 56 barn och 47 vuxna i familjeutflykterna.

8.2.4.5 Marknadsföring, mediasynlighet och webbsajten

Åbolands naturskola har under året gjort direkt marknadsföring till skolor och daghem via e-postutskick i februari, maj och augusti.

Den 17.8 deltog Åbolands naturskola i Konstens natt på svenska i Åbo tillsammans med Natur och Miljös kommunikatör Tuuli Solhagen. Den 9.9 deltog vi i september Open i Dalsbruk tillsammans med Skärgårdshavets biosfärområde. Under båda evenemangen marknadsförde vi vår verksamhet med broschyrer och roliga övningar att testa på med svampar och dött trä som tema.

I samband med Konstens natt blev Emilia Nordling intervjuad för Yle Åboland och kunde höras i radion.

Åbolands naturskola lade upp material i sina kanaler på Facebook och Instagram under året. Antalet följare steg en aning på Instagram och sjönk en aning på Facebook. Vid slutet av året hade naturskolan omkring 550 följare på Facebook och 650 på Instagram.

På vår webbsajt abolandsnaturskola.fi fanns under hela året aktuell information om vår verksamhet och vårt utbud på tjänster.

8.2.4.6 Nätverksarbete

Åbolands naturskola fungerar som Skärgårdshavets biosfärområdes partner och är medlem i Lyke-nätverket och svenska Naturskoleföreningen. Vi samarbetar också via det regionala nätverket för miljöpedagogik, Varsinais-Suomen ympäristökasvatusverkosto.

Under året 2023 har vi deltagit i följande möten och nätverksträffar:

8.2 Möte med Pargas stadsdirektörer för bildning och småbarnspedagogik angående samarbetsavtal för läsårsverksamhet. Emilia Nordling och Jonas Heikkilä deltog.

1.3 Träff med Runsala naturskola och Folkhälsans utomhuspedagoger. Emilia Nordling och Maija Kaunismaa deltog.

3.3 Skärgårdshavets biosfärområdes vinterträff i Kasnäs. Emilia Nordling deltog.

15-17.3 Naturskoleföreningens årsmöteskonferens. Maija Kaunismaa deltog.

23.5 Varsinaissuomen ympäristökasvatusverkostos möte hos Aurasäätiö vid Halisforsen. Emilia Nordling, Maija Kaunismaa och Jonas Heikkilä deltog.

29.5 Nätverket Svenskfinlands utomhuspedagogers åboländska träff vid Kustö slottsruiner. Emilia Nordling och Jonas Heikkilä deltog.

26.9 Leaderföreningen I samma båts träff för lokala föreningar om hållbarhetsarbete på restaurang Kamu i Pargas. Emilia Nordling deltog.

27.9 Varsinaissuomen ympäristökasvatusverkostos projektverkstad. Jonas Heikkilä ledde verkstaden och Maija Kaunismaa deltog.

9-10.10 Lyke-träff och Haltias 10-års jubileum i Noux. Emilia Nordling och Maija Kaunismaa deltog.

5.12 Första delen av Syklis nordiska webinarieriserie om miljöpedagogik med Sverige som tema. Emilia Nordling deltog.

19.12 Vi arrangerade glöggbjudning i trappuppgången till vårt kontor i samarbete med Sydkustens landskapsförbund, I samma båt och Svenska pensionärsförbundet. Alla organisationer i huset blev inbjudna.

Under hela året höll vi tät kontakt med Skärgårdshavets biosfärområde. Vi gjorde en gemensam projektansökan och fick medel för att utarbeta pedagogiska tipshelheter till Pargas stads hållbarhetsstig för åk 1-6 samt för att utarbeta och genomföra naturskoldagar i biosfärområdet där eleverna lär känna biosfärområdet. Vi höll också tät kontakt med Runsala naturskola i och med vårt samarbetsavtal.

Tabell 1 Antalet fältdagar under året fördelat på naturskolans lärare och månad.

Naturskollärare	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Ok	Nov	Dec	totalt
Emilia Nordling	1	7	10	7	15	1		2	9	9	9		70
Jonas Heikkilä			2	2	6			1	1	4	1		17
Maija Kaunismaa	1	9	9	10	13	6		4	13	8	13		86
TOTALT	2	16	21	19	34	7	0	7	23	21	23	0	173

Tabell 2   Antal
natura
skoldaga
r

Tjänst	Antal tillfällen (totalt)	Tillfällen vår	Tillfällen höst	Antal barn	Antal vuxna
Läsårsverksamhet åk 5-6	42	18	24	390	33
Läsårsverksamhet förskolan	56	28	28	358	80
Enskilda naturskoldagar	53	40	13	997	118
Svenska i naturen	11	4	7	234	17
Fortbildning för pedagoger	2	2	0	0	14
Fritidsverksamhet	5	3	2	56	47
Totalt	169	95	74	2035	309

Tabell 3 Naturskoldagar fördelade på kommuner.

Kommun	Enskilda naturskolda gar	Läsårsverksam het åk 5-6	Läsårsverksam het förskola	Svenska i naturen	Totalt
Åbo	26	12		2	40
Pargas	13	24	54	2	93
S:t Karins	10	6			16
Kimitoön	4		2	1	7
Nådendal				2	2
Somero				4	4
Totalt	53	42	56	11	162

8.2.5 Övrigt

8.2.5.1 Följ med våren för barn

Broschyren Följ med våren för barn är numera i första hand en ifyllbar digital version som kan användas i undervisningen på olika sätt. Materialet uppdaterades inte under 2023 då det uppdaterats rejält 2020. Materialet marknadsfördes i sociala medier under våren och var enligt statistiken i flitig användning.

8.2.5.2 Finlandssvenskt nätverk för utomhuspedagoger

Natur och Miljö arbetar för ett ökat samarbete mellan de organisationer som erbjuder utomhuspedagogiska stödtjänster till grundskola och småbarnspedagogik. Projektet som skulle starta redan under 2020 kom i gång först 2022 efter att en koordinator anställdes på deltid (först ca 40% sedan ca 50%) för att jobba med projektet.

Under 2023 fortsatte PeM Tessa Turtonen att jobba med projektet på deltid (50%) fram till 31.7.2023. Ledande miljöpedagogen använde också en del arbetstid till projektet.

Nätverksträffarna med temat välbefinnande i naturen som arrangerats regionalt i Åbo och i Vanda under 2022 förverkligades i Österbotten den 20.1.2023. Programmet för nätverksträffarna var upplagda så att deltagarna fick delta och nätverka under förmiddagen då vi fokuserade på barn och välbefinnande i naturen. Eftermiddagen vigdes åt utomhuspedagogernas egna färdigheter i bland annat stresshantering, återhämtning och kroppsmedvetenhet. Nätverksträffarna var gratis för deltagarna och innefattade lunch och kaffe.

Sammanlagt deltog 24 utomhuspedagoger i de tre träffarna under 2022–23, som enligt de skriftliga deltagarutvärderingarna var mycket givande och berikande med tanke på arbetet och det kollegiala välbefinnandet.

Under våren arrangerades ytterligare tre regionala nätverksträffar för sammanlagt 20 utomhuspedagoger, då behovet av ytterligare informationsutbyte om aktuell verksamhet uppdagades. Det främsta syftet med den andra träffen var att hitta gemensamma plattformar för framtida samarbete aktörerna emellan.

Träffen i Österbotten förverkligades i samband med Karleby naturskolas jubileumsseminarium vid Ungdomscentra Villa Elba den 11.3.2023, i Nyland vid Vanda naturskola 28.3.2023 och i Åbo vid Kustö ruiner 29.5.2023.

Under våren användes projektiden främst till att planera och förbereda den nationella utomhuskonferensen ULOS-UT-OUT (UUO23) i samarbete med LYKE-nätverket, Finlands ungdomscentra, Sykli, WWF, Finlands Forstförening, Pilke vetenskapscentrum och Luma-center Finland. Arrangörsstaben bestod därmed av representanter från 8 olika organisationer.

Syftet med utomhuskonferensen UUO23 i Nurmes var att samla utomhuspedagoger, lärare, forskare och beslutsfattare till ett gemensamt evenemang för att skapa möjligheter till nätverkande och fortbilda deltagarna i hållbarhetsfrågor kopplade till utomhuspedagogik.

Nätverkskoordinators insats bestod i att säkra de svenskspråkiga deltagarnas utbud av svenskspråkiga verkstäder och spridning av svenskspråkig information från arrangörsstaben till deltagarna och verkstadsledarna (/workshopdragarna). Arrangörsstaben var genomgående finskspråkig, och behovet av översättning information var stor. De svenskspråkiga, som anmält sig till evenemanget (bl.a. från Skolresurs vid ÅA, svenskspråkiga skolor och daghem, samt naturskolor) fick bl.a. all information om evenemanget i förväg på svenska. Verkstadsledarna fick därutöver svenskspråkig skolning (på distans), och svenskspråkiga flyers för marknadsföring.

Nätverkskoordinatören arrangerade även en kort flerspråkighetsutbildning för verkstadsledarna, då det fanns ett behov att förbereda flerspråkiga verkstäder pga deltagarnas varierande språkbakgrund.

Sammanlagt deltog över 300 personer i konferensen. Förutom tre keynote-föreläsningar under de tre konferensdagarna ordnades sammanlagt 67 verkstäder, varav 10 var svensk-eller flerspråkiga. 11 olika nätverk hade även utrymme för egna möten, däribland även Nätverket finlandssvenska utomhuspedagoger.

8.2.5.3 Fortbildningssamarbete med WWF, SYKLI, FEE Suomi et al

Natur och Miljö deltog 2022–23 i ett av Utbildningsstyrelsen finansierat fortbildningsprojekt med nio olika miljöorganisationer, vi kallade det på svenska "För en lärande gemenskap med ansvar för miljön".

I projektet gjordes olika fortbildningspaket för olika kategorier av pedagoger, vi var involverade i de som riktade sig till småbarnspedagoger och klasslärare. Dessa presenteras nedan:

Vi som formar framtiden – hållbar livsstil inom småbarnspedagogiken

Utbildningen gav småbarnspedagoger information om aktuella miljöfrågor och naturens effekter på välmående samt verktyg för att bygga upp en hållbar verksamhetskultur inom småbarnspedagogiken.

Utbildningen innehöll aktuell miljöinformation, verktyg för att bygga upp en hållbar vardags- och verksamhetskultur samt sätt att genomföra natur- och klimatåtgärder inom småbarnspedagogiken. Dessutom var syftet med utbildningen att öka kunskapen om biologisk mångfald och naturens effekter på välmående.

Fortbildningar var menade att hållas på plats i Vasa och Åbo men blev inahberade pga lågt antal anmälda, både våren och hösten 2023. Kursen hölls slutligen 1 gång under hösten 2023 som nätkurs, med två undervisningsdagar och självständiga uppgifter. 5 personer deltog.

Vi som formar framtiden - välmående och hållbarhet för klasslärare

Utbildningen kombinerade aktuell miljökunskap, naturens effekter på välmående, elevernas delaktighet och byggandet av en hållbar livsstil i skolan i enlighet med läroplanen.

Deltagaren fick information om tillståndet i världen, särskilt biologisk mångfald och klimatförändringar. Kursen gav verktyg för att hantera miljöfrågor, öka dialogen, stärka elevernas handlingskompetens och inkludering samt främja en hållbar livsstil i skolan. I utbildningen fick deltagaren också erfarenheter och information om naturens effekter på välmående för att underlätta vardagen i skolan.

Fortbildningar var här också menade att hållas på plats i Vasa och Åbo men blev också inahberade pga lågt antal anmälda våren och hösten 2023. Kursen hölls slutligen 1 gång under hösten 2023 som nätkurs, med två undervisningsdagar och självständiga uppgifter. 5 personer deltog också i denna fortbildningshelhet.